

OMMVA

RILDS

REND

2026

Förord

Svensk Försäkring är försäkrings- och tjänstepensionsföretagens branschorganisation. Vi arbetar för goda verksamhetsförutsättningar för försäkringsbranschen och med att öka kännedomen om privata försäkringars betydelse och de principer som försäkring bygger på. En gång per år skriver vi denna rapport om omvärldstrender där vi samlar våra observationer och analyser om händelser och aktörer som har eller kan ha betydelse för försäkringsbranschen.

Ett återkommande kapitel i rapporten är en beskrivning av den ekonomiska och politiska utvecklingen och dess påverkan på försäkringsbranschen. I rapporten finns även två fördjupningskapitel. Det första handlar om vad arbetet med att stärka EU:s konkurrenskraft kommer att innebära för pensions- och tjänstepensionsföretagen i deras roll som investerare. Det andra tar ett mer nationellt perspektiv där vi beskriver vilken brottslighet som drabbar branschen, hur nya åtgärder påverkar arbetet mot den kriminella ekonomin och vad som behöver göras för att vända utvecklingen.

Skribenter till årets rapport är Eva Erlandsson, Jonas Söderberg och Ronja Wildenstam.

Stockholm i december 2025

Christina Lindenius

Vd, Svensk Försäkring

Sammanfattning

Vi lever i en omvälvande tid där den globala världsordningen utmanas

I årets rapport *Omvärldstrender 2026* analyserar vi den ekonomiska och politiska utvecklingen, med särskilt fokus på geopolitiska förändringar, och dess konsekvenser för försäkrings- och tjänstepensionssektorn. Vi fördjupar oss i EU:s respons på låg tillväxt och det globala geopolitiska läget i form av insatser som ökar tillväxt och säkerhet, med särskild betoning på utvecklingen på regleringsområden som påverkar den svenska försäkringsbranschen. Avslutningsvis belyser vi en nationell fråga, bekämpning av brottsligheten, och dess påverkan på sektorn och vad vi i försäkringsbranschen kan göra för att bidra till ett tryggare samhälle.

Ekonomisk osäkerhet präglar nuläget

Fallande inflation och lägre räntor är positivt för den ekonomiska utvecklingen globalt. President Trumps politik, med bland annat höga tullar har dock gett en ökad ekonomisk osäkerhet. Detta är till nackdel för den ekonomiska återhämtningen i Sverige.

Ett omfattande handelskrig skulle få negativa konsekvenser för branschen. Men det finns också möjligheter. EU:s satsningar på försvar kan skapa nya investeringsmöjligheter. Förändrade handelsmönster kan öka behovet av olika tilläggsförsäkringar, exempelvis inom sjö- och transportförsäkring. Detta kan väga upp den förväntade minskade efterfrågan av sjö- och transportförsäkringar vid ett omfattande handelskrig.

Trots oron står branschen fortsatt stark

Svenska försäkrings- och tjänstepensionsföretag uppvisar fortsatt god avkastning, och stark finansiell ställning och förmåga att uppfylla åtagandena gentemot försäkringstagarna trots den turbulenta omvärlden. Försäkrings- och tjänstepensionsföretagens investeringar bidrar till sysselsättning och tillväxt, nödvändigt i ett utmanande ekonomiskt klimat. Utbetalda ersättningar för skador, som steg kraftigt under perioden med hög inflation, ökar nu i betydligt långsammare takt.

EU:s fokus på konkurrenskraft och säkerhet kan innebära lättnader

EU-kommissionens initiativ *Konkurrenskraftskompassen* är i huvudsak positiv för försäkringssektorn. Förenklade regelverk kan innebära betydande lättnader, men det kräver samtidigt ett förändrat arbetssätt med en ökad samordning mellan EU-kommissionen, Europaparlamentet, medlemsstaterna och den europeiska tillsynsmyndigheten EIOPA.

För att målsättningen med den så kallade förenklingsagendan ska lyckas krävs att överlappande regelverk slopas. Syftet och de eftersträlvade effekterna med regleringsförändringar måste tydliggöras. Eftersom implementering ofta tar tid är det avgörande att branschen involveras tidigt. Dessutom bör tid ges för utvärdering innan nya regelöversyner genomförs – annars riskerar regleringsbördan att fortsätta växa, trots EU-kommissionens goda intentioner.

Försäkringsbranschen har en nyckelroll i att nå målen i Spar- och investeringsunionen

Försäkringsbranschen i Sverige bidrar till att öka hushållens förmögenhet och skapa trygghet inför ålderdomen. En bred anslutning till kollektivavtalad tjänstepension är en viktig förklaring, liksom tillgången till lättillgängliga sparformer såsom kapitalförsäkring.

I EU-kommissionens initiativ om en spar- och investeringsunion lyfts svensk kapitalmarknad fram som ett föredöme för att kanalisera det sparande som finns i hushållen till nödvändiga investeringar i samhället. Den mall för en sparandeprodukt som har föreslagits av kommissionen påminner exempelvis i stora delar om det svenska investeringssparkontot.

I arbete med spar- och investeringsunionen är det viktigt att det dels råder konkurrensneutralitet mellan olika sparprodukter inklusive sådana som erbjuds av försäkringsbranschen, dels att det tas nationell hänsyn för att inte störa den välfungerande och välutvecklade kapitalmarknaden i Sverige.

Valåret 2026 har bäring på många viktiga försäkringsfrågor

I september 2026 är det val i Sverige. Särskilt viktiga frågor för försäkringsbranschen är brottsbekämpning, en snabbare klimatanpassning av samhället, samt goda förutsättningar för privat försäkring att fortsatt fungera som ett komplement till det offentligfinansierade skyddet.

Från försäkringsbranschen kan konstateras att det behövs en tydligare ansvarsfördelning när det kommer till klimatanpassning. Det behövs en uppmuntran till långsiktigt sparande till pension från politiken. Det är, slutligen, högst centralt att vi har en välfungerande välfärd för ett längre och friskare arbetsliv, ett område där privata vårdförsäkringar är ett naturligt komplement till den offentligfinansierade vården.

Brottsligheten kräver fortsatt kraftsamling

På det nationella planet finns ett fortsatt stort fokus på bekämpning av brott i samhället. I detta arbete är inte bara offentliga aktörer aktiva utan i högsta grad också försäkringsbranschen.

För att effektivt bekämpa den brottslighet som drabbar både försäkringstagare och företag krävs tillräckliga resurser och bredare samverkan. Det handlar inte bara om att stärka branschens kontrollfunktioner för att förhindra brott, utan om att skydda samhället i stort. Ett förbättrat informationsutbyte mellan offentliga och privata aktörer är avgörande – och här kommer försäkringsbranschen att fortsätta spela en aktiv roll.

Förord	1
Sammanfattning.....	2
1 Försäkringsbranschen i skuggan av Trump	6
1.1 Stor osäkerhet bromsar den ekonomiska utvecklingen	6
1.2 Inflationen påverkar skadeförsäkring allt mindre	12
1.3 Fortsatt god avkastning till följd av stort aktieinnehav.....	14
1.4 Branschen har finansiell styrka för att möta utmaningarna.....	20
1.5 Sammanfattande reflektioner.....	23
2 EU satsar för att komma ikapp	25
2.1 Svag konkurrenskraft och brist på investeringskapital.....	25
2.2 EU:s konkurrenskraftskompass visar riktningen.....	25
2.3 Spar- och investeringsunionen – ett ramverk för kapital inom EU.....	28
2.4 Förenklad reglering för stärkt konkurrenskraft och tillväxt	38
2.5 Sammanfattande reflektioner.....	44
3 Det politiska läget inför 2026	47
3.1 Försäkringsbranschen önskar en snabbare process för klimatanpassning.....	47
3.2 Höjt fribelopp för kapitalförsäkring och ISK.....	48
3.3 Förändringar i pensionssystemet	48
3.4 Satsningar på kortare vårdköer med oklart resultat.....	51
3.5 Sammanfattande reflektioner.....	53
4 När brottsligheten hotar försäkringssystemet	56
4.1 Brottsligheten i samhället påverkar branschen	56
4.2 Ökat fokus på brottsbekämpningen från det offentliga.....	58
4.3 Vad saknar vi i den reformanda som pågår?	62
4.4 Sammanfattande reflektioner.....	64

The background features large, faded letters in a light blue and beige color palette. A prominent blue vertical bar is positioned on the left side of the image. The text 'Försäkringsbranschen i skuggan av Trump' is overlaid on the lower part of the blue bar.

Försäkringsbranschen i skuggan av Trump

1 Försäkringsbranschen i skuggan av Trump

Osäkerheten i världen är hög, vilket till stor del beror på president Trumps agerande. Bland annat finns det en risk för ett omfattande handelskrig. Detta påverkar den ekonomiska utvecklingen negativt och den pågående lågkonjunkturen i Sverige förväntas förlängas. Detta får konsekvenser även för försäkringsbranschen. Hur skulle ett eskalerande handelskrig påverka de svenska försäkrings- och tjänstepensionsföretagen?

Försäkrings- och tjänstepensionsföretagen är i hög utsträckning beroende av den ekonomiska utvecklingen och vad som sker på de finansiella marknaderna. Utvecklingen påverkar bland annat kostnader för skadehantering, storleken på inbetalda premier, avkastningen på tillgångarna och företagens finansiella ställning. I det här kapitlet beskrivs utvecklingen i omvärlden och konsekvenserna för de svenska försäkrings- och tjänstepensionsföretagen.

1.1 Stor osäkerhet bromsar den ekonomiska utvecklingen

Sedan Donald Trump tillträdde som USA:s president i januari 2025 har mycket av det politiska och internationella fokuset legat på hans beslut och utspel, som ofta präglas av snabbhet, oförutsägbarhet och tvära kast. Detta har fått stora konsekvenser för den ekonomiska utvecklingen och för säkerhetsläget i både USA och globalt.

Det säkerhetspolitiska läget har under en rad år försämrats och den nya amerikanska administrationen gör inte saken bättre. Visserligen har det tagits initiativ till fred i Mellanöstern, men det är fortfarande en lång väg till en mer beständig lösning på konflikten. Dessutom fortsätter kriget i Ukraina i oförändrad omfattning.

Det finns också tendenser att den världspolitiska ordningen håller på att ändras och att världen kan delas upp i nya stormakter. Exempelvis har Kina och Indien närmat sig varandra för att öka den politiska makten över stora delar av Asien. Kina skulle då få större kontroll över bland annat Taiwan, vilket ökar riskerna för en eskalering av konflikten mellan dessa länder. En sådan eskalering skulle också påverka den ekonomiska utvecklingen negativt, eftersom Taiwan producerar majoriteten av de halvledare som används i elektroniska produkter. I den nya världspolitiska ordningen kan EU få mindre att säga till om, i synnerhet om USA endast ser till sina egna intressen. Dessutom fortsätter splittring inom EU, bland annat vad gäller EU:s framtida roll och inställningen till Ryssland. Detta riskerar att försvaga EU:s position, vilket ytterligare kan försämra det säkerhetspolitiska läget.

1.1.1 Tullarna påverkar den ekonomiska utvecklingen och försäkringsbranschen

Trump har infört höga tullar mot de flesta länder, som sedan i många fall har mildrats genom tidsbegränsade undantag. Trots att det nu finns överenskommelser om tullar mellan USA och bland annat EU så kvarstår risken för handelskrig.¹ Bland annat finns det ingen uppgörelse mellan Kina och USA. Dessutom är överenskommelsen mellan USA och EU inte färdigförhandlad och det är fortfarande oklart vad den de facto innebär. Sedan överenskommelsen mellan USA och EU träffades har Trump hotat med ytterligare tullar, i vissa fall på 100 procent, på bland annat läkemedel och lastbilar.

USA var 2024 Sveriges tredje största exportland. Tullarna spiller därmed över på den svenska exportberoende ekonomin (se faktaruta). Trumps agerande har även skapat osäkerhet som håller tillbaka de svenska hushållens konsumtion och företagens investeringar. Detta förväntas leda till att den ekonomiska återhämtningen i Sverige tar längre tid och att den svenska ekonomin kommer befinna sig i lågkonjunktur till 2027.²

Faktaruta: Tullar skadar den ekonomiska utvecklingen i USA och globalt

Tullar kan användas i syfte att skydda den inhemska industrin, öka intäkterna för staten och som politiskt påtryckningsmedel. Trump har hittills hänvisat till alla dessa syften. Tullavgifterna tillfaller visserligen den amerikanska staten, men tullen behöver antingen betalas av den som exporterar varan, av den som importerar varan eller slutkonsumenten. I de flesta fall blir det slutkonsumenterna, det vill säga de amerikanska hushållen som i slutändan får betala för tullarna genom högre priser på importerade varor. Trumps plan är att tullarna ska skydda den inhemska industrin och få utländska företag att flytta produktionen till USA, vilket ska få arbetslösheten att minska. Tullar fungerar dock som handelshinder, vilket leder till minskad global handel och lägre ekonomisk tillväxt både i USA och globalt.

Lågkonjunktur innebär att det inte är fullt resursutnyttjande i ekonomin och brukar följas av hög arbetslöshet. Arbetslösheten uppgick i oktober 2025 till 9 procent.³ Den försämrade ekonomiska utvecklingen gör att det förväntas ta längre tid innan arbetslösheten börjar minska. Regeringens budgetproposition för 2026 innehåller ekonomiska stimulanser på 80 miljarder kronor, bland annat en halvering av matmomsen från tolv procent till sex procent, förstärkt jobbskatteavdrag, höjt grundavdrag för pensionärer, sänkt elskatt, nytt högkostnadsskydd samt höjt bostadsbidrag.⁴ Till följd av den sänkta matmomsen och elskatten förväntas inflationen bli lägre. Budgeten som helhet bedöms leda till att hushållen ökar sin konsumtion, vilket förbättrar det ekonomiska konjunkturläget och minskar den höga arbetslösheten.⁵

¹ Den uppgörelse som USA och EU kom fram till i juli innebär bland annat att de flesta importvaror i USA från EU beläggs med 15 procents tull. I överenskommelsen ingår också att EU förbinder sig att göra direktinvesteringar på 600 miljarder dollar samt köpa amerikanska energivaror för 750 miljarder dollar under en treårsperiod.

² Konjunkturinstitutet (2025), *Konjunkturläget september 2025*.

³ SCB.

⁴ Regeringen (2025), Budgetpropositionen för 2026 Prop. 2025/26:1.

⁵ Konjunkturinstitutet (2025), *Konjunkturläget september 2025*.

Det ekonomiska läget i Sverige förvärras av en dämpad omvärldskonjunktur. I många andra länder sker det också en inbromsning i ekonomin till följd av den stora osäkerheten i omvärlden. Trots att de höga tullarna bedöms få störst påverkan på USA:s ekonomi förväntas tillväxten i USA fortsatt vara högre än i EU. I EU är det främst Tyskland som har problem med den ekonomiska tillväxten. Detta förvärras av USA:s tullar på bilar, eftersom Tyskland är beroende av sin stora bilindustri. Tullar kan också leda till att Kina väljer att lägga om sin export från USA till EU. Om EU översköljs av billiga kinesiska varor får EU-företag det svårare att sälja sina produkter, vilket ytterligare försämrar den ekonomiska utvecklingen inom EU. Den låga tillväxten i EU är den främsta anledningen till spar- och investeringsunionen och liknande initiativ som tagits av EU-kommissionen (se kapitel 2).

Fördjupning: Handelskrig negativt för försäkringsbranschen

Ett omfattande handelskrig där USA och EU inför kraftiga tullar mot varandra skulle få konsekvenser för försäkringsbranschen.⁶ Hur stora dessa konsekvenser blir beror bland på hur höga tullarna är, om det införs andra restriktioner vid import av varor såsom förbud att importera vissa varor, och vilka länder som blir involverade i handelskriget. Ett handelskrig kan bland annat få följande möjliga konsekvenser för svenska försäkrings- och tjänstepensionsföretag:

Lägre efterfrågan på försäkringar: Ett omfattande handelskrig kommer leda till försämrad ekonomisk utveckling i Sverige. Historiskt har efterfrågan på försäkringar ökat i goda tider eftersom hushållen då köper fler kapitalvaror, hus- och lägenhetspriser stiger och företagen gör större investeringar. Detta gör att efterfrågan på i synnerhet skadeförsäkringar vanligtvis ökar i goda tider och följaktligen blir lägre i sämre tider. Enligt EIOPA är detta enligt tillsynsmyndigheter inom EU den största risken för försäkringsbranschen av ett handelskrig.⁷

Högre kostnader för att ersätta skador: Vid ett omfattande handelskrig kommer EU också att införa tullar. Då ökar priset på de varor som importeras till EU. Det kan öka kostnaderna för att ersätta skador på liknande sätt som den höga inflationen under 2022 – 2023. Skadeförsäkringsföretagen kan till stor del hantera detta genom att bland annat höja premierna.

Lägre avkastning på livförsäkrings- och tjänstepensionsföretagens tillgångar: Ett omfattande handelskrig kan komma att utlösa oro på finansiella marknaderna med bland annat fallande aktiepriser. Då de svenska företagens tillgångar utgörs till förhållandevis stor del av aktier skulle det innebära lägre avkastning på företagens tillgångar. Om räntorna stiger till följd av handelskriget skulle det också vara negativt för avkastningen.⁸ Stigande räntor kan dessutom leda till att aktiepriserna faller ytterligare.

⁶ Ett eskalerande handelskrig mellan USA och Kina skulle kunna få liknande effekter för branschen.

⁷ EIOPA (2025), *Financial stability report June 2025*.

⁸ Avkastningen på tillgångarna påverkas inte bara av utvecklingen på aktiemarknaden utan även av ränteläget. Stigande räntor och då framför allt räntor med längre löptider leder till lägre värde på obligationsinnehavet, vilket påverkar avkastningen negativt.

Försämrad finansiell ställning: Utöver att påverka avkastningen så innebär ett aktieprisfall att storleken på företagens innehav av tillgångar minskar. Den finansiella ställningen, det vill säga solvensen, mäter något förenklat förhållandet mellan storleken på tillgångarna i förhållande till åtagandena. Minskade tillgångar innebär därmed att solvensen försämras, allt annat lika. Om räntorna stiger till följd av handelskriget så skulle den finansiella ställningen förbättras. Skulle räntorna däremot falla skulle den finansiella ställningen försämras ytterligare.⁹ Försämrad finansiell ställning är troligtvis den mest omedelbara konsekvensen för branschen av ett omfattande handelskrig eftersom tillgångarna och skulderna marknadsvärderas.

Minskad efterfrågan på sjö- och transportförsäkringar: Vissa försäkringar kan påverkas mer direkt av ett omfattande handelskrig. Om det blir minskad internationell handel och frakt av varor med fartyg minskar, kan efterfrågan på sjö- och transportförsäkringar minska. Å andra sidan kan handelskriget leda till att det efterfrågas mer omfattande sjö- och transportförsäkringar med skydd mot fler risker och händelser.

Ökade ersättningar för skadat gods, förseningar vid transporter och driftstopp: Tullar och andra handelsrestriktioner, framför allt om de ändras ofta, kan göra att det uppstår oklarheter vid gränsöverskridande transporter. I sådant fall kan transporterna ta längre tid än planerat, vilket kan göra att det till exempel uppkommer skador på det som transporteras. Långsammare transporter och minskad import av reservdelar alternativt varor som behövs för att tillverka reservdelar kan göra att det tar längre tid att laga maskiner som gått sönder. Detta gör att avbrott i produktionen och driftstopp blir mer omfattande. Försäkringsföretagen kan därmed i högre utsträckning bli tvungna ersätta skador vid transporter, för avbrott, driftstopp och liknande vid ett omfattande handelskrig. Hur mycket ersättningarna ökar beror bland annat på utformningen av försäkringsavtalen.

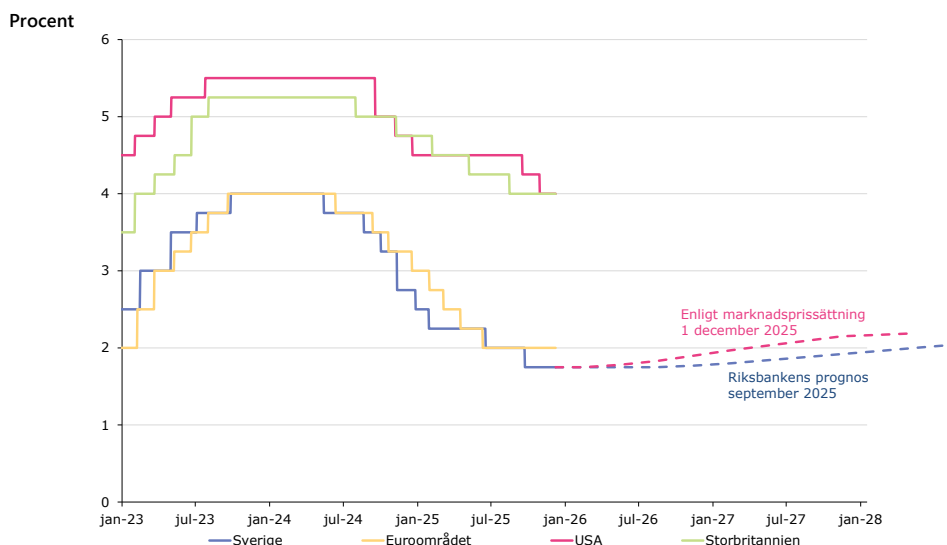
1.1.2 Räntesänkningar även om inflationen är över målet

Inflationen i Sverige har stigit under senaste året till tre procent när inflationen mäts med fast ränta, det vill säga KPIF. KPIF är det mått på inflation som Riksbanken använder sig av och sålunda är inflationen högre än inflationsmålet på två procent. Även i USA och euroområdet är inflationen över två procent, där det i synnerhet i USA finns farhågor om att inflationen ska stabiliseras på en högre nivå till följd av tullarna.

Trots att inflationen är över målet har Riksbanken fortsätta att sänka styrräntan under 2025 ner till 1,75 procent som en följd av de sämre framtidsutsikterna för svensk ekonomi och därmed förväntningar om lägre inflation på sikt (se diagram 1). Efter den senaste räntesänkningen i september 2025 tror Riksbanken och marknaden att styrräntan kommer vara oförändrad fram till slutet av 2026.

⁹ Om räntan på längre löptider skulle falla stiger storleken på företagens framtida åtaganden, det vill säga deras skulder ökar. Det beror på att åtagandena nuvärdesberäknas med en diskonteringsränta, som till stor del baseras på marknadsräntor. Även marknadsvärdet på företagens obligationsinnehav stiger när räntan faller. Vanligen ökar dock skulderna mer än tillgångarna, eftersom skulderna ofta har längre löptid än tillgångarna. På så vis försämras solvensen om räntan på längre löptider faller. Detta gäller framför allt för livförsäkrings- och tjänstepensionsföretagen eftersom deras åtaganden är längre.

Diagram 1 Centralbankers styrräntor och förväntningar om Riksbankens styrränta

Anm.: Blå streckad linje är Riksbankens prognos för styrräntan i Sverige från Penningpolitisk rapport september 2025. Rosa streckad linje är marknadens förväntningar om styrränta i Sverige 1 december 2025, vilken är beräknad av SEB utifrån marknadsprissättning på räntekontrakt.

Källor: Riksbanken och SEB.

Räntor på längre löptider, exempelvis 10-åriga statsobligationsräntor, har stigit något i Sverige och i Tyskland under hösten 2025, medan de har fallit något i USA. De stora budgetunderskotten och statsskulden gör att USA:s ekonomi blir allt mer beroende av vad som händer med räntan på amerikanska statsobligationer. Till följd av stora budgetunderskott är en allt större andel av den amerikanska statens utgifter betalningar på räntor för statsskulden. Om räntor på amerikanska statsobligationer stiger kommer utgifterna för den stora statsskulden öka ytterligare. Detta kan pressa Trump och påverka hans agerande, bland annat till att riva upp ingångna handelsavtal och införa nya tullar. Även länder i Europa brottas med höga statskulder, exempelvis Frankrike. Sverige har fortsatt en låg statskuld, som visserligen kommer att öka till följd av underskott i budgeten för 2026 och stora försvarsinvesteringar.¹⁰

Till följd av hög inflation har den amerikanska centralbanken FED till skillnad från Riksbanken och den europeiska centralbanken ECB bara gjort mindre sänkningar av sin styrränta sedan sommaren 2024. Detta har fått Trump att försöka påverka FED:s beslut. Om FED:s oberoende börjar ifrågasättas kan det leda till oro på de finansiella marknaderna.

1.1.3 Trots osäkerheten positiv utveckling på aktiemarknaden och stärkt krona

Trots den osäkerhet Trumps agerande medfört och den förhöjda geopolitiska oron har de finansiella marknaderna inte påverkats nämnvärt. Visserligen har det under 2025 varit nedgångar på aktiemarknaderna i samband med utspel om tullar såsom i april 2025, men den har snabbt återhämtat sig. Den svenska aktiemarknaden har, liksom i USA och inom euroområdet, gått upp under året. Dock har den svenska stigit i mindre grad.

¹⁰ De lån på maximalt 300 miljarder för försvarsinvesteringar mellan 2026 och 2035 som riksdagenspartierna har kommit överens om, ligger utanför den ordinarie budgeten.

Den svenska kronan brukar falla i värde när det råder osäkerhet. Den här gången har kronan stärkts, i synnerhet mot dollarn, från runt 11 kronor/dollar i början av 2025 till periodvis under 9,50 kronor/dollar under hösten 2025. En starkare krona innebär lägre kostnad för att importera varor, vilket kan minska inflationen i Sverige och därmed påverka penningpolitiken.

Det finns dock några nackdelar med en starkare krona. När kronan stärks blir svenska varor dyrare att exportera. Detta i kombination med tullar på 15 procent för de flesta varor är till nackdel för svenska företag vid export till USA. Den starka kronan är sannolikt även en förklaring till att den svenska aktiemarknaden har gått svagare än i USA och i euroområdet under 2025.

1.1.4 Stora satsningar på försvaret på grund av det säkerhetspolitiska läget
Den ökade geopolitiska osäkerheten har också påverkat NATO, där Trump vill att EU ska ta en större ansvar för försvaret av Europa och närområdet. NATO har också beslutat att dess medlemmar ska lägga motsvarande fem procent av landets BNP på försvaret.¹¹ Att stärka försvaret tillsammans med att stärka EU:s konkurrenskraft är därför en av de stora frågorna för EU-kommissionen under kommande år, vilket bland annat framgår i Ursula von der Leyens tal om tillståndet i unionen 2025 (se även kapitel 2).¹²

Kommissionen har bland annat lanserat en plan vid namn *ReArm Europe Plan/Readiness 2030* under våren 2025. Enligt kommissionen ska denna plan möjliggöra att EU-länder kan öka sina försvarsinvesteringar. I planen föreslås bland annat att EU-länder ska få lov att avsätta upp till 1,5 procent av BNP årligen till försvar utan att straffas för att de har alltför höga budgetunderskott. Dessutom kommer EU-länder gemensamt erbjudas lån på upp till 150 miljarder euro totalt för att gemensamt köpa in militär utrustning. Planen uppskattas i sin helhet kunna leda till försvarsinvesteringar på 800 miljarder euro i EU och därmed förbättra försvarsförmågan. EU-kommissionen har också tagit fram åtgärder för att stärka investeringar i den europeiska försvarsindustrin. Där ser EU-kommissionen att försäkrings- och tjänstepensionsföretagen har en viktig roll.

Satsningar på EU:s försvar och säkerhet finns också med i den långtidsbudget EU-kommissionen presenterade under sommaren med ledorden "Större, smartare och skarpare". Enligt kommissionens förslag uppgår budgeten till nästan 2 000 miljarder euro för åren 2028–2034, vilket skulle innebära en stor ökning mot nuvarande budget. Budgeten rymmer utöver försvar och säkerhet bland annat satsningar på energi, klimat, infrastruktur och konkurrenskraft. Nu väntas en långdragen förhandlingsprocess, där vissa länder vill se en ännu större budget medan andra, som Sverige, i stället vill att den minskar. Hur utfallet av dessa förhandlingar blir kan få konsekvenser för försäkringsbranschen eftersom budgeten inkluderar viktiga områden så som klimatsatsningar. Dessutom kan budgeten leda till att EU måste ta upp nya lån, där den europeiska försäkringsbranschen kan komma att bidra med finansiering.

11 Mer specifikt ska 3,5 procent av BNP läggas på utgifter för försvar såsom vapen, soldater etc. och 1,5 procent av BNP på investeringar för militär nytta, till exempel infrastruktur såsom broar och järnvägar. Under 2026 kommer Sverige lägga 2,8 procent av BNP på utgifter för försvar.

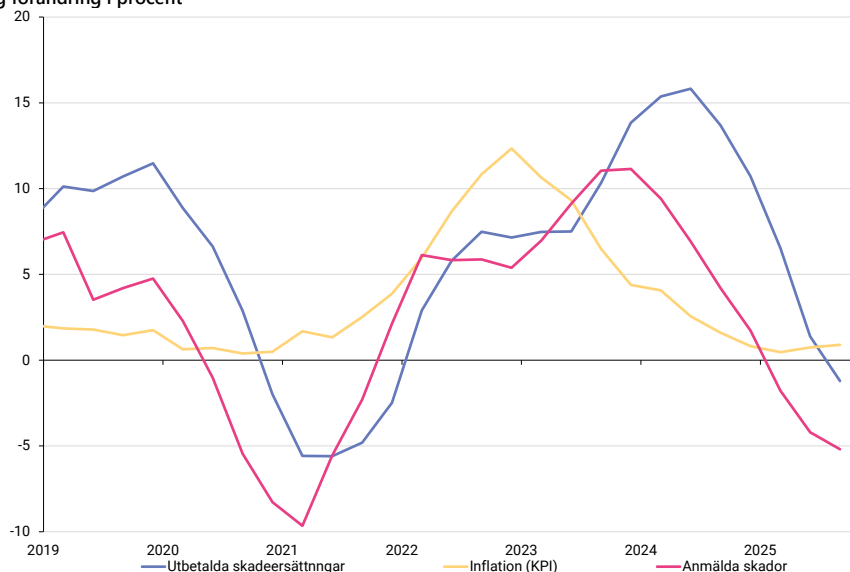
12 EU-kommissionen (2025), *2025 State of the Union Address by President von der Leyen*.

1.2 Inflationen påverkar skadeförsäkring allt mindre

Den höga inflationen under främst 2022 och 2023 har lett till högre kostnader för ersättning och reparation av försäkringsskador för hushåll och företag men i takt med att inflationstakten fallit har effekterna minskat. På årsbasis minskade ersättningarna för skadeförsäkringar med runt en procent under det tredje kvartalet 2025 (se diagram 2). Ett år tidigare låg denna ökningstakt på runt 15 procent. Den avtagande ökningstakten kan även bero på färre antal anmälda skador. Skadeersättningar påverkas vanligtvis med en viss fördröjning av antalet anmälda skador eftersom det tar en viss tid från att en skada är anmäld tills dess att utbetalning av ersättning sker.¹³

Diagram 2 Årlig förändring av svenska skadeförsäkringsföretags utbetalda skadeersättningar och antalet anmälda skador

Årlig förändring i procent

Anm.: Den årliga förändringen av utbetalda ersättningar och anmälda skador mäts i rullande årsvärden. Utbetalda skadeersättningar och antalet anmälda skador kan till viss del omfatta olika försäkringar och försäkringsföretag.

Källor: Macrobond och Svensk Försäkring.

1.2.1 Premierna för skadeförsäkring har stigit mindre än inflationen

Ökade skadeersättningar får konsekvenser för skadeförsäkringsföretagen eftersom försäkringspremien bestäms och betalas i förväg. Företagen bestämmer premierna utifrån en riskbedömning som bygger på en uppskattning av hur ofta en viss typ av skada kommer att inträffa och vad skadan förväntas kosta. Beroende på konkurrenssituation och andra affärsöverväganden kan premier och andra försäkringsvillkor, helt eller delvis, över tid anpassas till de högre skadeersättningarna eftersom försäkringarna oftast löper på ett år.

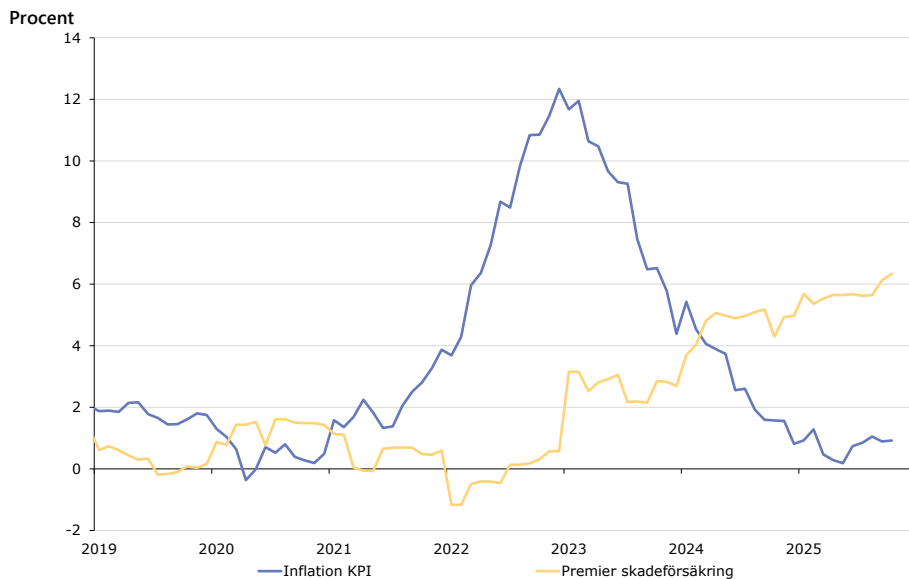
Under 2022 och 2023 ökade premierna för skadeförsäkring betydligt långsammare än inflationen men sedan 2024 har premierna stigit snabbare än inflationen (se diagram 3).¹⁴ För försäkringsföretagen steg även om-

¹³ Det finns skillnader mellan utbetalda skadeersättningar och antalet anmälda skador i diagram 2, bland annat vad gäller vilken typ av skador som ingår.

¹⁴ Skadeförsäkringspremier ingår i den så kallade konsumentkorgen som ligger till grund för beräkning av inflationen i Sverige, för mer information se exempelvis Svensk Försäkring (2023), *Omvärldstrender 2024*.

kostnaderna för lokaler, löner och liknande när inflationen var hög, vilket också påverkar premierna med viss eftersläpning.

Diagram 3 Årlig inflation i Sverige och årliga prisförändringar av premier för skadeförsäkringar

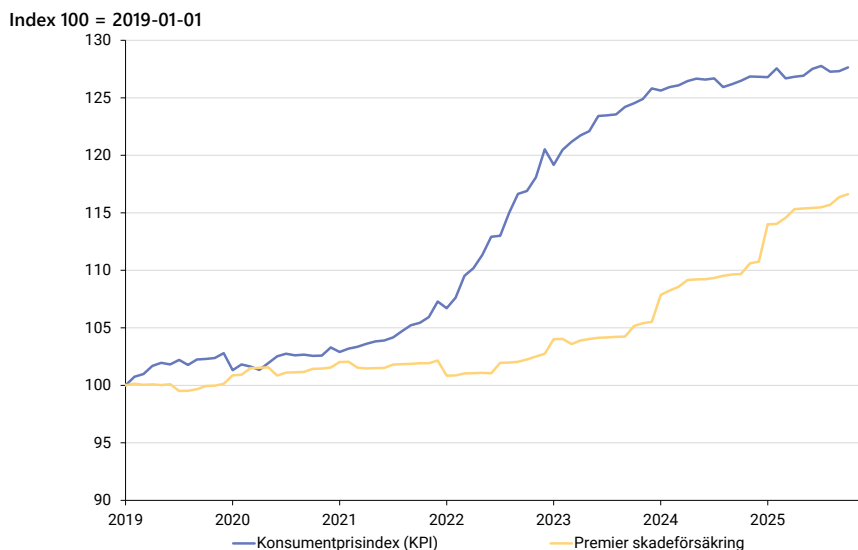

Anm.: Kategorin Skadeförsäkringar benämns av SCB som Försäkringar och innefattar hemförsäkring, bilförsäkring och sjuk- och olycksfallsförsäkring.

Källa: Macrobond.

Från början av 2019 till oktober 2025 har premierna för skadeförsäkring ökat med knappt 17 procent (se diagram 4). Under samma tidsperiod har konsumentprisindexet (KPI) ökat med närmare 28 procent. Sett över en längre period har därmed KPI ökat mer än premierna för skadeförsäkring.

Diagram 4 Utveckling av konsumentprisindex och premier på skadeförsäkringar i förhållande till början av 2019

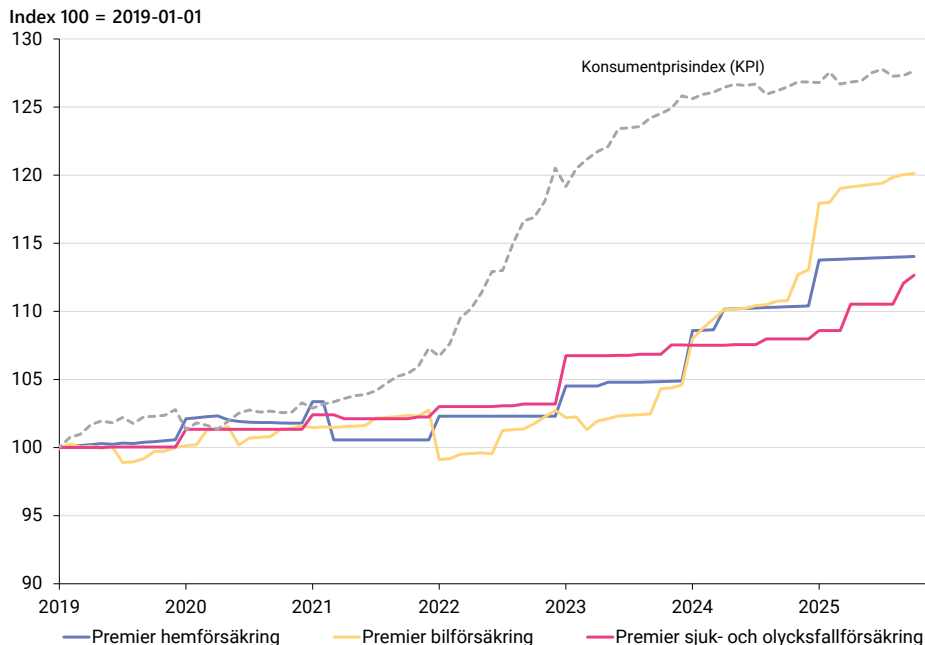

Anm.: Kategorin Skadeförsäkringar benämns av SCB som Försäkringar och innefattar hemförsäkring, bilförsäkring och sjuk- och olycksfallsförsäkring.

Källa: Macrobond.

Utvecklingen är i stort sett densamma för alla typer av skadeförsäkring, det vill säga hemförsäkring, bilförsäkring och sjuk- och olycksfallsförsäkring (se diagram 5). Av dessa har bilförsäkring ökat mest, men ökningen är även för denna försäkring lägre än för konsumentprisindex.

Diagram 5 Utveckling av premier på olika typer av skadeförsäkringar i förhållande till början av 2019

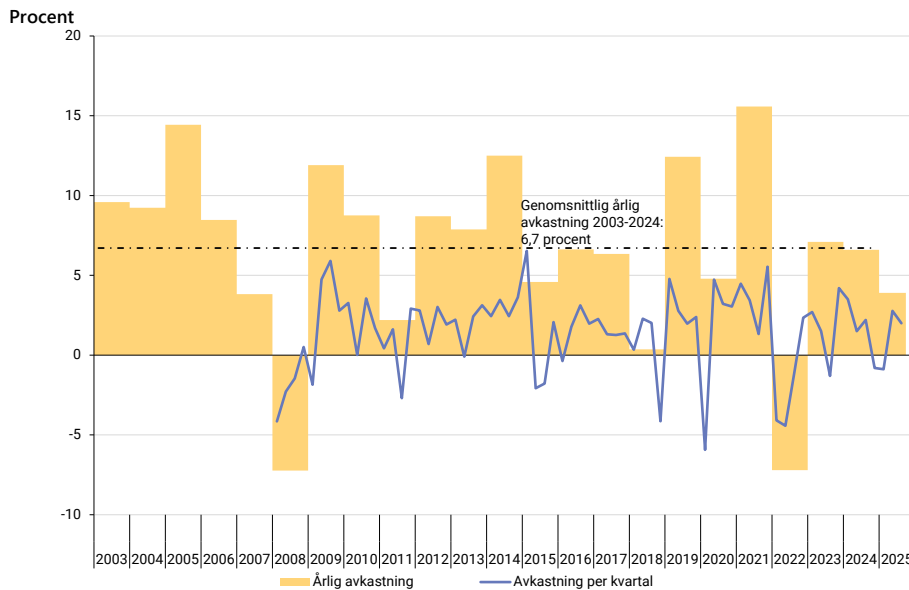

Källa: Macrobond.

1.3 Fortsatt god avkastning till följd av stort aktieinnehav

Avkastningen på livförsäkrings- och tjänstepensionsföretagens tillgångar under 2024 blev runt genomsnittet för de senaste 20 åren (se diagram 6). Aktiemarknaderna har fortsatt att gå upp under 2025, vilket bidragit till att avkastningen på företagens tillgångar under årets tre första kvartal uppgick till 3,9 procent.

Diagram 6 Genomsnittlig avkastning på svenska livförsäkrings- och tjänstepensionsföretag tillgångar

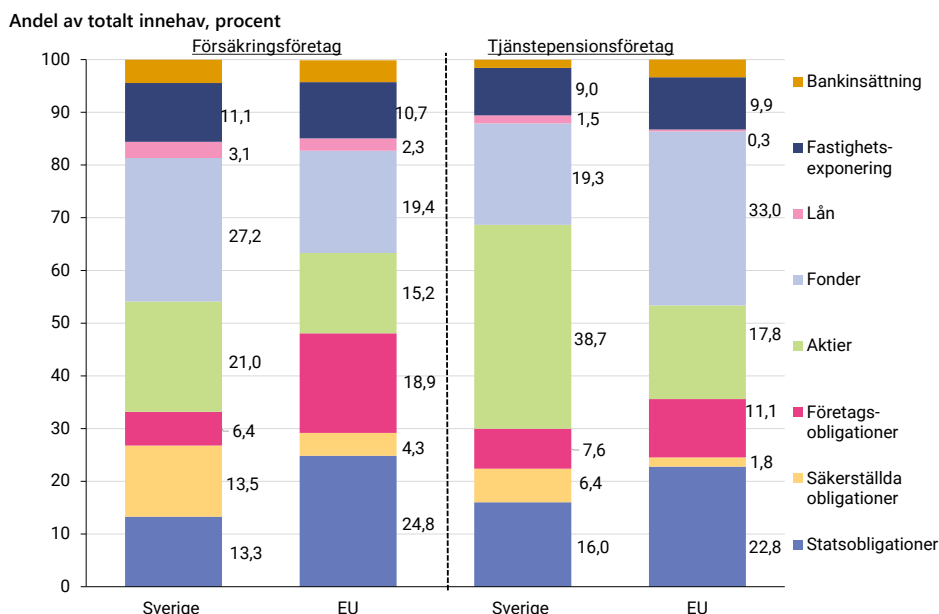

Anm.: Totalavkastningen är beräknad som ett medelvärde på avkastningen på tillgångarna som livförsäkrings- och tjänstepensionsföretagen förvaltar, viktat med marknadsvärdet för dessa tillgångar. Den årliga avkastningen för 2025 är till och med september 2025.

Källa: Svensk Försäkring.

De svenska företagens stora aktieinnehav (se diagram 7) har bidragit till att den årliga avkastningen under de senaste 20 åren i snitt har varit nästan 7 procent även om räntorna har varit mestadels låga sedan den globala finanskrisen 2008. Om innehavet av aktiefonder, riskkapitalfonder och liknande fonder inkluderas ökar aktieandelen ytterligare. Det förhållandevis stora aktieinnehavet innebär att svenska livförsäkrings- och tjänstepensionsföretag är känsliga för aktieprisnedgångar. Hög aktieandel av tillgångarna och betydande investeringar i bland annat infrastruktur och i riskkapital till exempelvis nystartade företag är något som eftersträvas i spar- och investeringsunionen (se avsnitt 2.3).

Diagram 7 Försäkrings- och tjänstepensionsföretags genomsnittliga innehav i olika finansiella tillgångar, december 2024

Anm.: Försäkringsföretag avser de som rapporterar under Solvens II. Tjänstepensionsföretag är de som rapporterar till EIOPA som IORP. Innehav kopplat till fondförsäkring är exkluderat för försäkringsföretag, men inte för tjänstepensionsföretagen. I kategorin Fastighetsexponering ingår innehav av fastigheter, aktier i fastighetsföretag och fastighetslån.

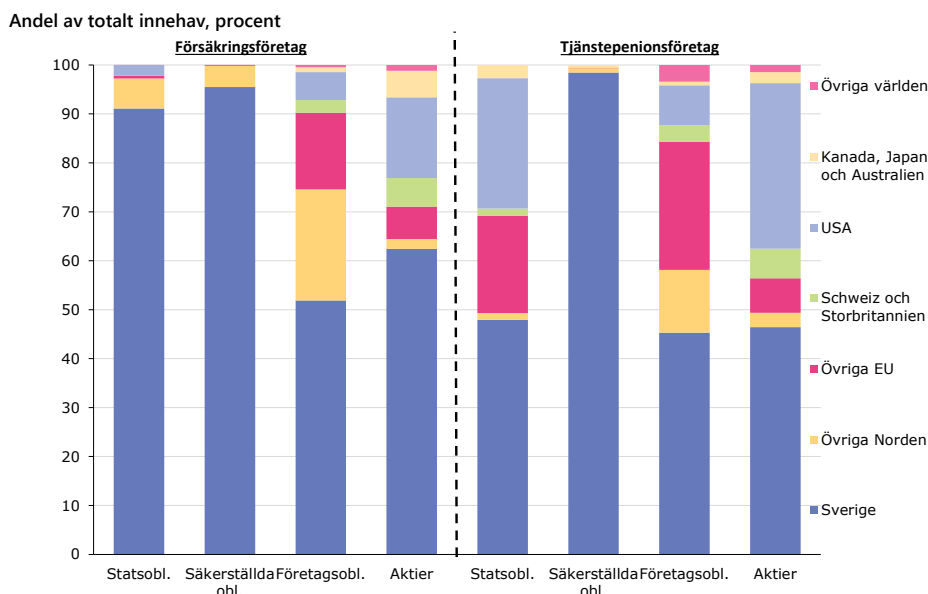
Källa: EIOPA.

1.3.1 Försäkrings- och tjänstepensionsföretagen investerar mer i Sverige än i USA

Den starka utvecklingen för kronan, om tillgångarna inte valutasäkras, påverkar avkastningen negativt eftersom värdet på tillgångar i utländsk valuta blir lägre när dessa räknas om till svenska kronor. Effekten bedöms dock inte bli så stor eftersom företagen sprider investeringarna till olika valutor och valutasäkrar delar av de utländska tillgångarna. Majoriteten av företagens innehav i obligationer och aktier är dessutom utgivna i Sverige och är därmed främst exponerade mot vad som händer på de svenska finansiella marknaderna (se diagram 8).

Placeringar i utländska tillgångar sker främst i USA, EU och Norden. Tjänstepensionsföretagen investerar i högre utsträckning i utländska tillgångar än försäkringsföretagen. Exempelvis är närmare 35 procent av aktieinnehavet för tjänstepensionsföretagen utgivna i USA, medan motsvarande för försäkringsföretagen är drygt 15 procent. Bland försäkringsföretagen ingår skadeförsäkringsföretag som ofta har en kortare placeringshorisont och därför väljer att i större utsträckning placera i svenska tillgångar.

Diagram 8 Försäkring- och tjänstepensionsföretags innehav i tillgångar uppdelat på utgivarland, december 2024

Anm.: Försäkringsföretag avser de som rapporterar under Solvens II. Tjänstepensionsföretag är de som rapporterar till EIOPA som IORP. Innehav kopplat till fondförsäkring är exkluderat för försäkringsföretag, men inte för tjänstepensionsföretagen. Obligationer utgivna av överstatliga institutioner (s.k. supranational) är exkluderade.

Källa: EIOPA.

1.3.2 Allt större del av riskerna bärs av försäkringstagarna

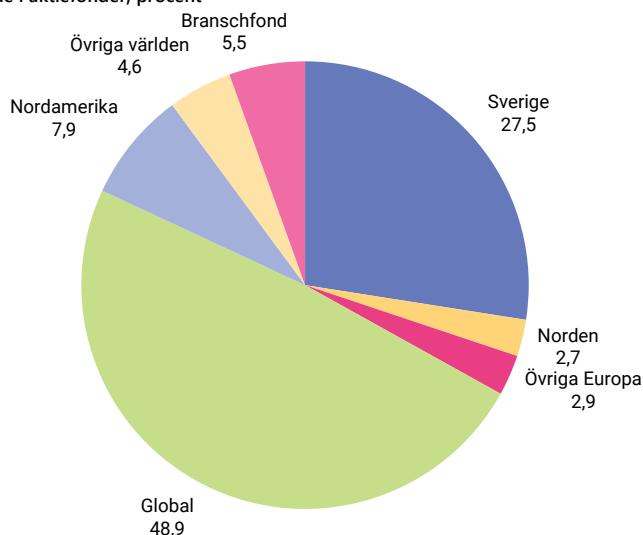
Den geografiska spridningen kan också få konsekvenser för svenska försäkringstagares sparande i fond- och depåförsäkring. I dessa väljer försäkringstagarna själva placeringarna i fonder, aktier och andra tillgångar.

Det finns ingen särredovisning av svenska försäkringstagares aktiefonds-sparande i fond- och depåförsäkring vad gäller landsuppdelning. Däremot finns det uppdelning på svenska fondbolags aktiefonder (se diagram 9). Aktiefonder som placerar globalt är den största fondkategorin följt av fonder som placerar i Sverige. Fonder som placerar i USA utgör knappt åtta procent. Dock är exponeringen mot USA större än så eftersom amerikanska aktier utgör runt 70 procent av globala index som globala fonder ofta avspeglar.¹⁵

¹⁵ MSCI World Index är ett vanligt använt globalt index. I september 2025 utgjorde amerikanska aktier 72,5 procent av detta index.

Diagram 9 Svenska fondbolags aktiefonder uppdelat på var de placerar, december 2024

Andel av totalt sparande i aktiefonder, procent

Anm.: Fondsparande via premiepension är exkluderat. Global innefattar också aktiefonder som i högre utsträckning placerar i svenska aktier.

Källa: Fondbolagens förening.

I dessa globala index utgör svenska aktier knappt en procent. Som jämförelse är mer än 25 procent av svenskarnas fondsparande i svenska aktier, vilket ökar om även innehavet i globala fonder beaktas. I de pågående diskussionerna inom EU om en mall för spar- och investeringskonto (se avsnitt 2.3.3.) har vissa medlemsländer framfört att det bör vara förenat med geografiska begränsningar för att få skattelättnader, exempelvis att 70 procent ska investeras inom EU.¹⁶

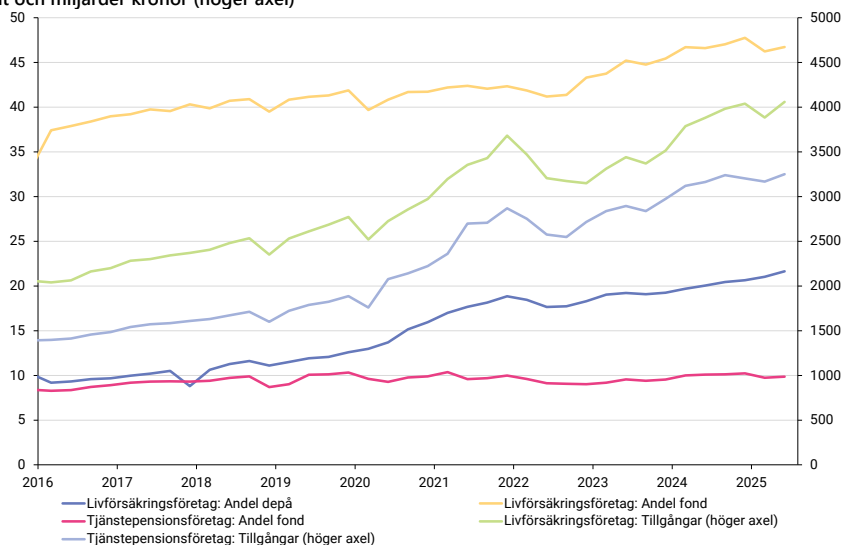
Geografiska begränsningar innebär i sig en ökad risk genom mindre möjligheter till diversifiering och effektiv kapitalallokering. Det kan även leda till överdrivna tillgångspriser, det vill säga bubblor, som på sikt riskerar att ge upphov till stora förluster för spararna. Fondsparandet i Sverige är inte omgärdade av sådana begränsningar. En stor del av fondsparandet, där fond- och depåförsäkring ingår, är i europeiska fonder och följaktligen i europeiska aktier. Men fondsparandet är framför allt stort i svenska fonder, vilket tyder på att det finns en så kallad *home bias*.

Sedan 2016 har storleken på tillgångarna mer än fördubblats för både livförsäkrings- och tjänstepensionsföretagen (se diagram 10). En allt större andel av livförsäkringsföretagens tillgångar tillhör fond- och depåförsäkring där försäkringstagarna bestämmer över investeringarna och bär risken för investeringarna. I juni 2025 uppgick deras andel till runt 70 procent av tillgångarna, jämfört med 2016 då andelen låg runt 45 procent. För tjänstepensionsföretagen har andelen av tillgångarna som tillhör fondförsäkring legat i stort sett konstant på knappt 10 procent sedan 2016.

¹⁶ Detta har gjorts inom ramen för *Finance Europe*, där bland annat Frankrike, Tyskland, Spanien och Polen ingår.

Diagram 10 Andelen fond- och depåförsäkring av svenska livförsäkrings- och tjänstepensionsföretags tillgångar

Procent och miljarder kronor (höger axel)

Anm.: Andelen är beräknad av totala tillgångar som utöver fond- och depåförsäkring utgörs av traditionell livförsäkring. Tjänsteföretag klassificeras som detta under hela perioden även om ombildningen skedde senare än 2016.

Källa: Svensk Försäkring.

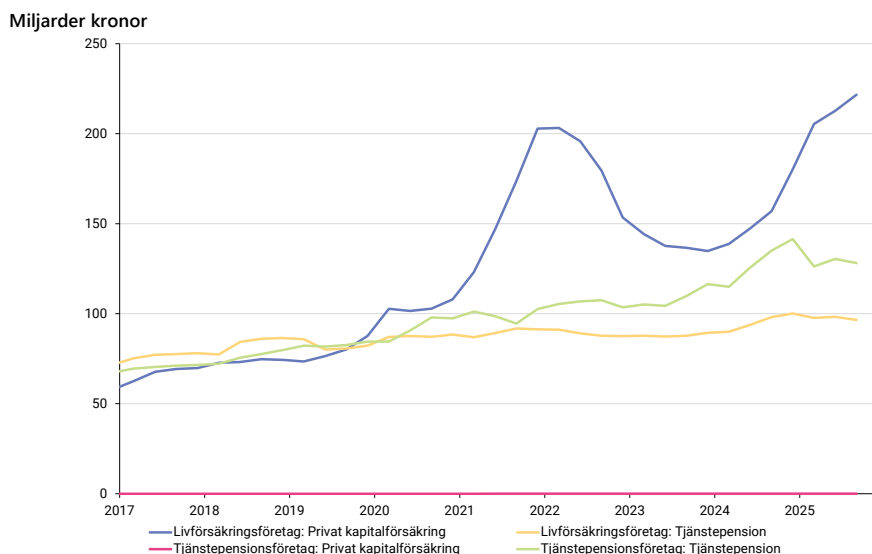
En allt större del av livförsäkringsföretagens tillgångar tillhör fond- och depåförsäkring. Detta beror till stor del på att under senare år har periodvis närmare 70 procent av de inbetalda premierna till livförsäkringsföretag avsett kapitalförsäkring (se diagram 11). Dessa premier placeras i huvudsak i depåförsäkring, vilket till stor del kan förklaras av att företag står för runt hälften av de inbetalda premierna för kapitalförsäkring.¹⁷

För tjänstepensionsföretagen är i princip alla premier relaterade till tjänstepension, vilket beror på bestämmelser i lagen (2019:742) om tjänstepensionsföretag som förbjuder nyteckning av kapitalförsäkringar.¹⁸ För livförsäkringsföretagen kommer under de tre första kvartalen 2025 runt 30 procent av premierna från tjänstepension.

¹⁷ Se Svensk Försäkring (2025), *Kapitalförsäkring – varför och hur?*

¹⁸ Enligt lagen (2019:742) om tjänstepensionsföretag får tjänstepensionsföretag inte driva annan verksamhet än tjänstepensionsförsäkringar. Enligt övergångsregler till denna lag får tjänstepensionsföretagen dock fortsätta att tillhandahålla andra försäkringar, såsom kapitalförsäkringar, fram till utgången av 2034 om försäkringarna ingicks innan de blev tjänstepensionsföretag och utgör en ringa andel (max fem procent) av företagets verksamhet.

Diagram 11 Årliga inbetalda premier till livförsäkrings- och tjänstepensionsföretag uppdelat på typ av försäkring

Anm.: Linjen för Tjänstepension: Privat kapitalförsäkring är runt 0 under hela perioden och framgår därför inte tydligt i diagrammet. Premier för tjänstepension innefattar både konkurrensutsatt och ej konkurrensutsatt.

Källa: Svensk Försäkring.

Det stora intresset för att spara i kapitalförsäkring ser ut att bestå, bland annat till följd av fribeloppet som infördes 2025 för sparande i kapitalförsäkringar och investeringssparkonto.¹⁹ Därmed kan det förväntas att andelen av livförsäkringsföretagens tillgångar som tillhör fond- och depåförsäkring kommer att öka ytterligare, vilket innebär att mer av riskerna kommer att bäras av försäkringstagarna i stället för av livförsäkringsföretagen.

1.4 Branschen har finansiell styrka för att möta utmaningarna

Försäkrings- och tjänstepensionsföretagens förmåga att hantera ett omfattande handelskrig, aktieprisfall och andra risker och utmaningar beror till stor del på deras finansiella ställning, det vill säga solvensen. Solvensen påverkas av bland annat ränteförändringar och utvecklingen på aktiemarknaderna. I och med att rörelserna i de långa räntorna har varit små under 2025 så är solvensen i stort sett oförändrad jämfört med 2024.

1.4.1 Svenska tjänstepensionsföretags solvensgrad hög i en europeisk jämförelse

Svenska tjänstepensionsföretags solvensgrad är fortsatt högre än genomsnittet för europeiska tjänstepensionsföretag (se diagram 12).²⁰

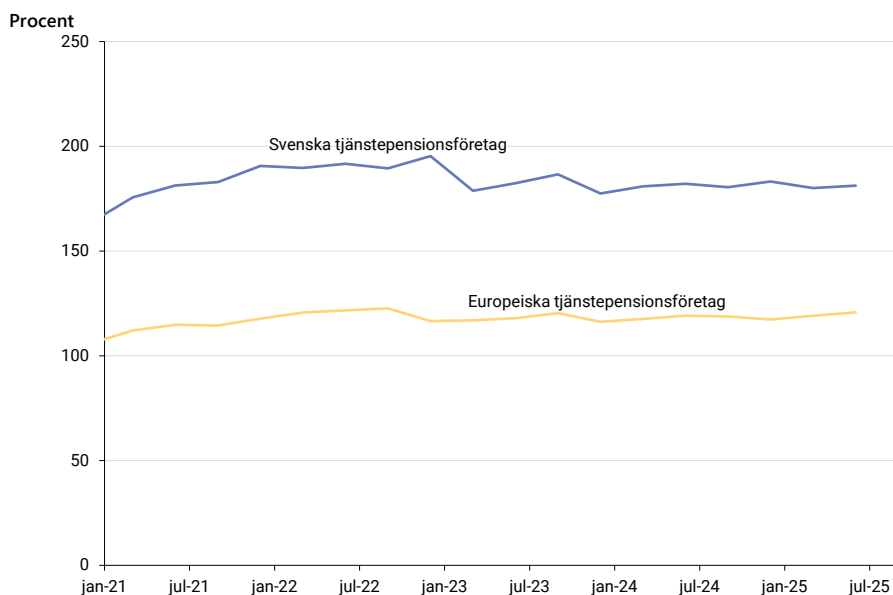
Solvensgraden för de svenska företagen och därmed den finansiella ställningen bedöms fortsatt vara god även om det skulle ske en stor nedgång på aktiemarknaden.²¹

¹⁹ För mer diskussion om detta fribelopp, se avsnitt 3.2.

²⁰ För europeiska tjänstepensionsföretag redovisas inget lagstadgat mått på den finansiella ställningen. Bland annat EIOPA använder solvensgraden som mått på den finansiella ställningen för tjänstepensionsföretag.

²¹ Se Svensk Försäkring (2024), *Omvärldstrender 2025*, för en mer utförlig diskussion om hur ett aktieprisfall skulle påverka svenska tjänstepensionsföretag.

Diagram 12 Svenska och europeiska tjänstepensionsföretags genomsnittliga solvensgrad

Anm.: Solvensgraden avser storleken på tjänstepensionsföretagens tillgångar i förhållande till storleken på deras åtaganden. De genomsnittliga kvoterna är ett viktat genomsnitt för svenska och europeiska (inom EU/EEA) tjänstepensionsföretag och gäller för både förmåns- och premiebestämd tjänstepension.

Källa: EIOPA.

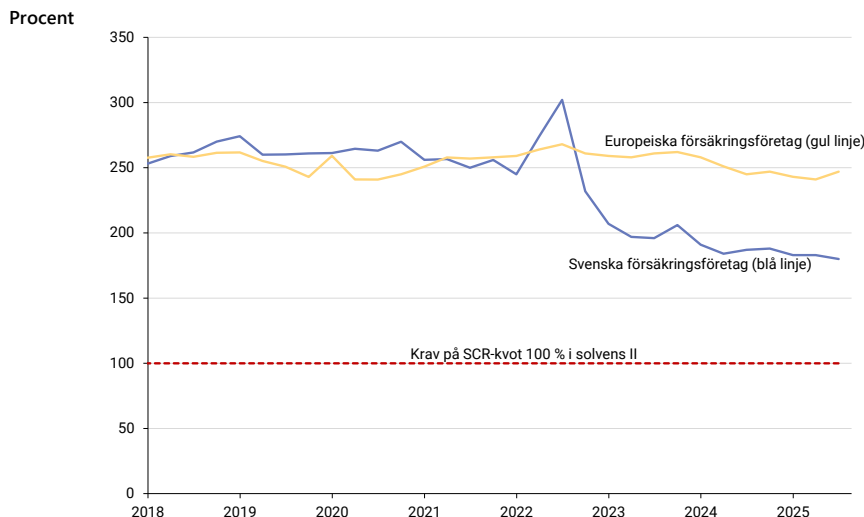
1.4.2 Även försäkringsföretagens solvenskvot är stabil

Svenska försäkringsföretag har också en fortsatt god finansiell ställning och den genomsnittliga så kallade SCR-kvoten överstiger med god marginal 100 procent (se diagram 13).²² Därmed uppfyller de mer än väl kraven enligt Solvens II-regelverket. Att den finansiella ställningen och solvensen försämrades under hösten 2022 berodde i huvudsak på att övergångsregler för tjänstepensionsverksamhet i försäkringsföretag som vissa svenska livförsäkringsföretag hade valt att tillämpa slutade gälla vid slutet av 2022.²³

²² Solvens II innehåller två kapitalkrav, ett minimikapitalkrav (MCR) och ett solvenskapitalkrav (SCR). MCR beaktar endast de grundläggande riskerna i företaget, medan SCR beaktar alla risker. Företagen ska ha ett buffertkapital (en kapitalbas) som överstiger kapitalkraven. Det ställs hårdare krav på vad som får räknas in i kapitalbasen för att uppfylla MCR än för SCR för att minimera skadorna för försäkringstagarna om försäkringsföretaget får problem. Den tid som företagen får på sig att återställa kapitalet om det underskrider kapitalkravet är också betydligt kortare för MCR. SCR- och MCR-kvoterna beräknas genom att dividera kapitalbasen med respektive kapitalkrav. Därmed måste dessa kvoter överstiga 100 procent för att uppfylla kapitalkraven i solvens II.

²³ För mer information, se Svensk Försäkring (2023), *Omvärldsbeskrivning 2024*.

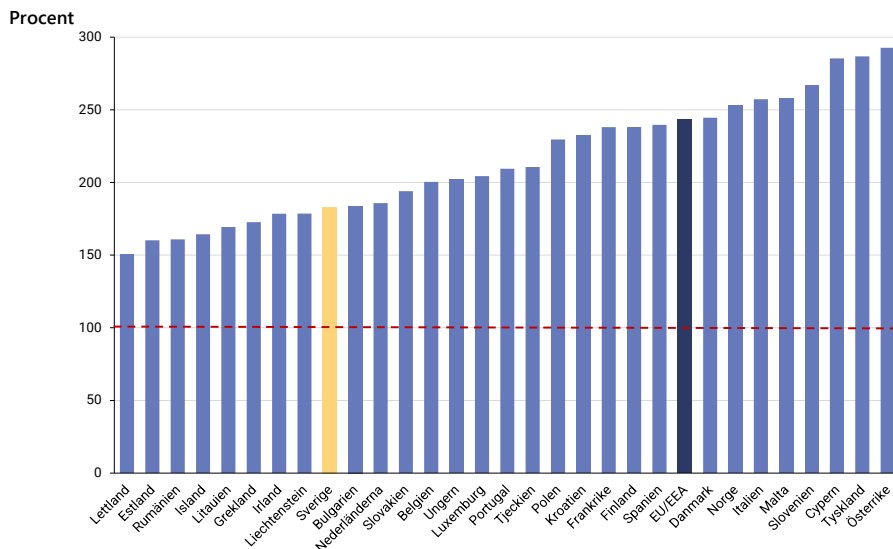
Diagram 13 Genomsnittliga SCR-kvoter för svenska och europeiska försäkringsföretag

Anm.: De genomsnittliga kvoterna är ett viktat genomsnitt för svenska och europeiska (inom EU/EEA) försäkringsföretag. Den röda linjen avser kravet på 100 procent som finns i solvens II.
Källa: EIOPA.

Svenska försäkringsföretags SCR-kvot befinner sig under snittet för försäkringsföretag inom EU (se diagram 14). Sammantaget är bedömningen att de svenska försäkrings- och tjänstepensionsföretagen har en fortsatt god finansiell ställning och klarar att stå emot ett aktieprisfall och andra möjliga konsekvenser av ett omfattande handelskrig.²⁴

Diagram 14 Genomsnittliga SCR-kvoter för europeiska försäkringsföretag, december 2024

Anm.: De genomsnittliga kvoterna är ett viktat genomsnitt för svenska och europeiska (inom EU/EEA) försäkringsföretag. Den röda linjen avser kravet på 100 procent som finns i solvens II.
Källa: EIOPA.

²⁴ MCR-kvoten är det andra måttet på finansiell ställning i solvens II. I slutet av december 2024 var svenska försäkringsföretags genomsnittliga MCR-kvot 681 procent, medan snittet för europeiska (EU/EEA) försäkringsföretagen 668 procent. Svenska försäkringsföretag hade då sjunde högst genomsnittliga MCR-kvot av alla EU-länder.

1.5 Sammanfattande reflektioner

Till följd av Trump och den geopolitiska osäkerheten dröjer den ekonomiska återhämtningen och det finns en stor osäkerhet som hindrar att konsumtion och investeringar tar fart. Detta medför utmaningar för försäkringsbranschen, som kan förvärras om det blir ett omfattande handelskrig mellan EU och USA med höga tullar från båda håll. Även ett handelskrig som inte involverar EU skulle kunna få konsekvenser för branschen, i synnerhet om det skapar oro på de finansiella marknaderna.

Det ekonomiska läget ger också möjligheter för försäkrings- och tjänstepensionsföretagen. Bland annat kan det skapas nya investeringsmöjligheter när EU satsar på försvaret. Det kan också skapas nya behov av försäkringar. Exempelvis kan tullar och andra handelshinder göra att sjö- och transportförsäkringar kan komma att omfatta fler risker, vilket till viss del kan väga upp minskad efterfråga av sådana försäkringar vid ett omfattande handelskrig. Det kan också öka motivationen bland beslutsfattare att ta initiativ som underlättar för branschen, vilket diskuteras i kapitel 2.

De svenska försäkrings- och tjänstepensionsföretagen har dessutom en fortsatt god finansiell ställning. Företagen har sålunda en bra förmåga att uppfylla sina åtaganden gentemot försäkringstagarna och goda möjligheter att hantera riskerna som de är exponerade emot, såsom ett större aktieprisfall. Ersättningarna för skador som steg kraftigt när inflationen var hög ökar nu i betydligt långsammare. Även avkastningen på livförsäkrings- och tjänstepensionsföretagens tillgångar är fortsatt god, vilket främst kan förklaras av uppgången på aktiemarknaden i Sverige och globalt tillsammans med företagens förhållandevis stora aktieinnehav. Dessa investeringar bidrar samtidigt till att skapa arbetstillfällen och tillväxt, vilket behövs i dessa stora tider med stora ekonomiska utmaningar.

EU satsar för att komma ikapp

2 EU satsar för att komma ikapp

Europa har halkat efter flera andra stora ekonomier i vår omvärld. Brist på riskkapital och fragmenterade marknader, i kombination med att EU anses ha blivit alltför byråkratiskt och regleringsstyrt, har pekats ut som skäl till att unionen saknar kapacitet att genomföra strategiska investeringsprojekt snabbt och effektivt. För att stärka EU:s konkurrenskraft har EU-kommissionen påbörjat ett omfattande reformarbete som spänner över flera politikområden. Arbetet syftar till att skapa bättre förutsättningar för investeringar och innovationsdriven tillväxt. Vad kommer detta att innebära för försäkringsbranschen?

I det följande redogörs för EU:s konkurrenskraftskompass inklusive spar- och investeringsunionen och den så kallade förenklingsagendan. Unionen utgör en central del i att bidra till att finansiera innovation, tillväxt och omställning inom Europa medan förenklingsagendan innebär en översyn av ett stort antal direktiv och andra slags rättsakter i syfte att förenkla regleringen. Det kommer att innebära stora förändringar och möjligheter för pensions- och tjänstepensionsföretagen i deras roll som investerare.

2.1 Svag konkurrenskraft och brist på investeringskapital

Under 2024 publicerades två centrala rapporter på uppdrag av EU-kommissionen respektive Europeiska rådet: Draghi-rapporten och Letta-rapporten.²⁵ I båda rapporterna görs en analys av EU:s konkurrenskraft och den inre marknadens funktionssätt och det konstateras att EU saknar den flexibilitet och de investeringsförutsättningar som krävs för att hävda sig i den globala konkurrensen och möta framtidens teknologiska och geopolitiska utmaningar.

Draghi efterlyser bland annat mer innovation och nya tillväxtmotorer inom EU och en central utmaning i det sammanhanget är bristen på riskkapital. Han pekar på att det krävs investeringar på mellan 750 och 800 miljarder euro årligen för att möta de utmaningar som EU står inför. Trots att hushållssparandet inom EU var cirka 65 procent högre än i USA 2022, stod EU för endast 5 procent av det globala riskkapitalet medan USA stod för 53 procent och Kina för 40 procent. En direkt konsekvens av den begränsade tillgången på riskkapital är att många europeiska startups söker finansiering i USA och därefter väljer att etablera sig där.

Såväl Letta- som Draghirapporten framhåller behovet av en effektivare lagstiftningsprocess och regelförenkling.

2.2 EU:s konkurrenskraftskompass visar riktningen

Med utgångspunkt i den analys och de förslag som lämnas i Draghis och Lettas rapporter presenterade EU-kommissionen i januari 2025 en

²⁵ Draghi, M. (2024), The Future of European Competitiveness och Letta, I. (2024), Much More than a Market.

konkurrenskraftskompass, ett analysverktyg, vars syfte är att bidra till att stärka Europas konkurrenskraft och tillväxt under perioden 2024–2029.²⁶ I exempelvis Tyskland, EU:s tidigare ”lokomotiv”, har tillväxten nästintill stagnerat de senaste åren.²⁷

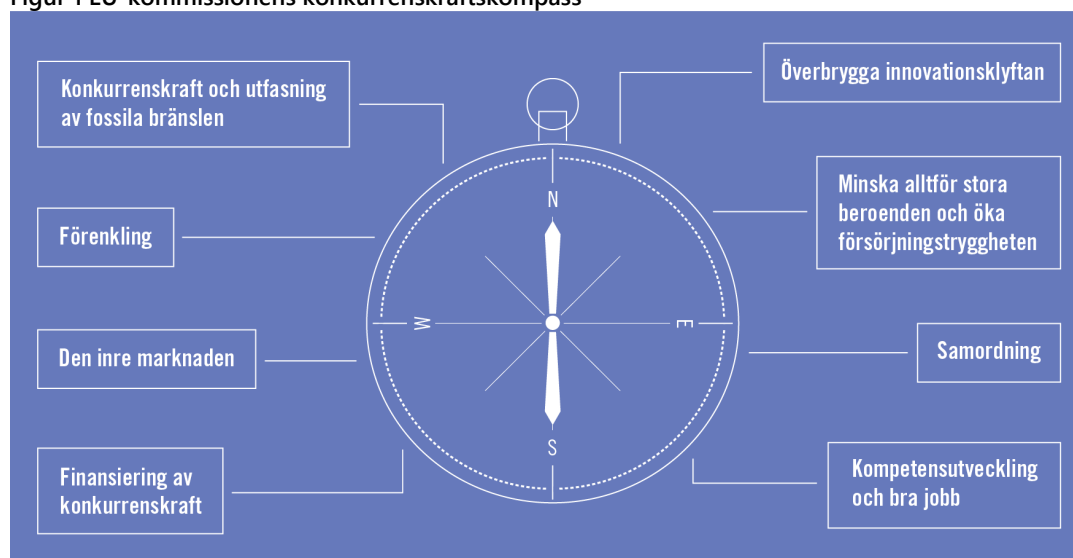
Konkurrenskraftskompassen fokuserar på tre åtgärdsområden, även kallade pelare. Dessa utgör kärnan i EU-kommissionens strategiska arbete fram till och med 2029:

- Konkurrenskraft och utfasning av fossila bränslen. EU ska bli mer attraktivt för tillverkning genom att stödja ren energi och cirkulära affärsmodeller.
- Överbrygga innovationsklyftan. Göra det mer kostnadseffektivt för innovativa företag.
- Minska alltför stora beroenden och öka försörjningstryggheten. Nya och mer diversifierade samarbeten som syftar till att säkra den globala tillgången till råvaror, ren energi och teknik, samt att främja europeiska leverantörer inom kritiska sektorer och tekniker.

Dessa tre åtgärdsområden kompletteras med fem övergripande faktorer, horisontella insatser, för att stärka konkurrenskraften inom alla sektorer:

- Förenkling, att drastiskt minska regelbördan och byråkratin.
- Minskade hinder på den inre marknaden.
- Ändamålsenlig finansiering av konkurrenskraft (en spar- och investeringsunion).
- Främja kompetensutveckling och skapa goda arbetstillfällen (en kompetensunion).
- Bättre politisk samordning på EU-nivå och nationell nivå.

Figur 1 EU-kommissionens konkurrenskraftskompass

Källa: Egen bearbetning av EU-kommissionens konkurrenskraftskompass.

26 COM(2025) 30 final, A Competitive Compass for the EU.

27 Se t.ex. Wendel, J. (2025), "Historiska nederlaget: Tre förlorade år för Tyskland", *Dagens Industri*, 22 april 2025.

Det kan konstateras att två av insatserna inom konkurrenskompassen har en direkt bäring på försäkringsbranschen: "Förenkling" och "Ändamålsenlig finansiering av konkurrenskraft".

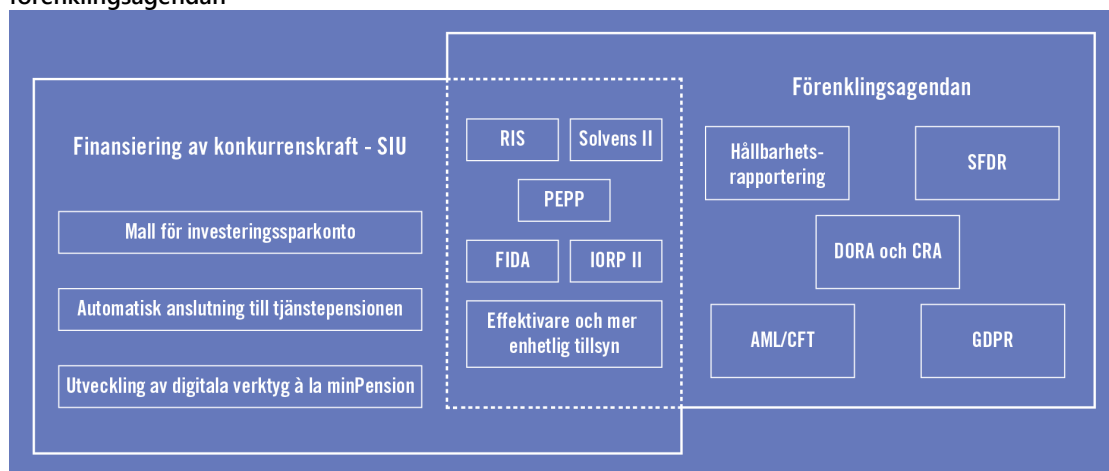
Försäkringsbranschen har en viktig roll att spela när det kommer till stärkt konkurrenskraft och tillväxt inom EU. Som stora investerare av långsiktigt pensionskapital kan branschen bidra när det kommer till investeringar i samhällsviktig infrastruktur och att skapa trygghet genom försäkringar för den enskilde.

Insatsen "Minskade hinder på den inre marknaden" har en indirekt bäring på försäkringsbranschen. Där ingår den så kallade 28:e regimen, som är ett frivilligt harmoniserat ramregelverk tänkt att erbjudas företag i syfte att underlätta gränsöverskridande verksamhet inom EU. Exempelvis ska en startup därigenom kunna bedriva verksamhet i samtliga 27 medlemsländer från dag ett under samma regelverk. Ett färdigt förslag för den 28:e regimen är planerat till första kvartalet 2026 för implementering i medlemsländerna under 2026 eller 2027.

Arbetet inom ramen för konkurrenskraftskompassen bedrivs i hög takt och EU-kommissionen har under 2025 skickat ut ett stort antal konsultationer, samt tagit fram rekommendationer och strategier.

I det följande redogörs inledningsvis för spar- och investeringsunionen, även kallad SIU, följt av en beskrivning av den svenska kapitalmarknaden, som har kommit att utgöra en förebild för arbetet inom EU-kommissionen, samt de regelverksförändringar som EU-kommissionen har lyft fram som nödvändiga i arbetet med att förverkliga unionen. Därefter följer en beskrivning av de, för försäkringsbranschen, mest centrala regelverksförändringarna inom förenklingsagendan. Arbetet är i delar överlappande mellan dessa två insatsområden, se även figur 2.

Figur 2 Regelverksförändringar och rekommendationer inom SIU och förenklingsagendan

Källa: Egen figur.

2.3 Spar- och investeringsunionen – ett ramverk för kapital inom EU

2.3.1 Spar- och investeringsunionen omfattar en mängd olika regleringsområden

I konkurrenskraftskompassen konstateras att det inom många länder i EU saknas en effektiv och djup kapitalmarknad som i tillräcklig utsträckning kan omvandla hushållens sparande till produktiva investeringar. Mot den bakgrunden lanserade EU-kommissionen spar- och investeringsunionen i mars 2025, som är en vidareutveckling av kapitalmarknadsunionen, även kallad CMU, från 2015.

Spar- och investeringsunionen syftar till att kanalisera hushållens sparande från sparande på bankkonto till sparande i aktier, fonder och liknande inom EU för att stärka hushållens ekonomiska ställning och för att öka mängden riskkapital för långsiktiga investeringar, framför allt inom områdena klimat, digitalisering och försvar. Ett särskilt fokus ligger på att främja privata investeringar i små och medelstora företag, som kan ha svårt att få tillgång till kapital. Till detta kommer att underlätta för gränsöverskridande sparande inom unionen.

Sammantaget ska EU:s kapitalmarknader därmed stärkas så att de i större utsträckning kan bidra till att finansiera innovation, tillväxt och omställning inom EU. En uppföljning av spar- och investeringsunionen är planerad till det andra kvartalet 2027.

I syfte att öka hushållens vilja att öka sina investeringar i aktier och fonder har kommissionen bland annat tagit fram en rekommendation med en mall för ett investeringssparkonto, som i sin utformning påminner mycket om det svenska investeringssparkontot.²⁸ Det utvecklas närmare nedan.

Inom ramen för spar- och investeringsunionen pågår även flera olika initiativ under rubriken ett ökat kompletterande sparande till pension, som på olika sätt berör regelverk som har bäring på försäkringsbranschen. Retail Investment Strategy (RIS) utgör en viktig del i syfte att minska komplexiteten i den information som ges till kunderna och förbättra kundernas möjligheter att ta välgrundade beslut. Likaså är regelverket för Financial Data Access (FIDA) av betydelse i meningen att underlätta tillgång till kundinformation för finansiella tjänster. Även Solvens II finns med i spar- och investeringsunionen med åtgärder som syftar till att underlätta, och hantera regulatoriska hinder för försäkringsföretagens långsiktiga investeringar.²⁹ Slutligen ingår en harmonisering av tillsynen över EU:s kapitalmarknader.

²⁸ C(2025) 6800 final, Kommissionens rekommendation om förbättrad tillgång till investeringssparkonton med förenklad och förmånlig skattemässig behandling. Den engelska benämningen är Savings and Investment Account, även förkortad SIA.

²⁹ Exempel på en sådan åtgärd är att se över kriterierna som avgör om vissa aktieinnehav kan klassificeras som långsiktiga aktieinvesteringar och därmed få ett lägre kapitalkrav.

2.3.2 Den svenska kapitalmarknaden en förebild inom EU

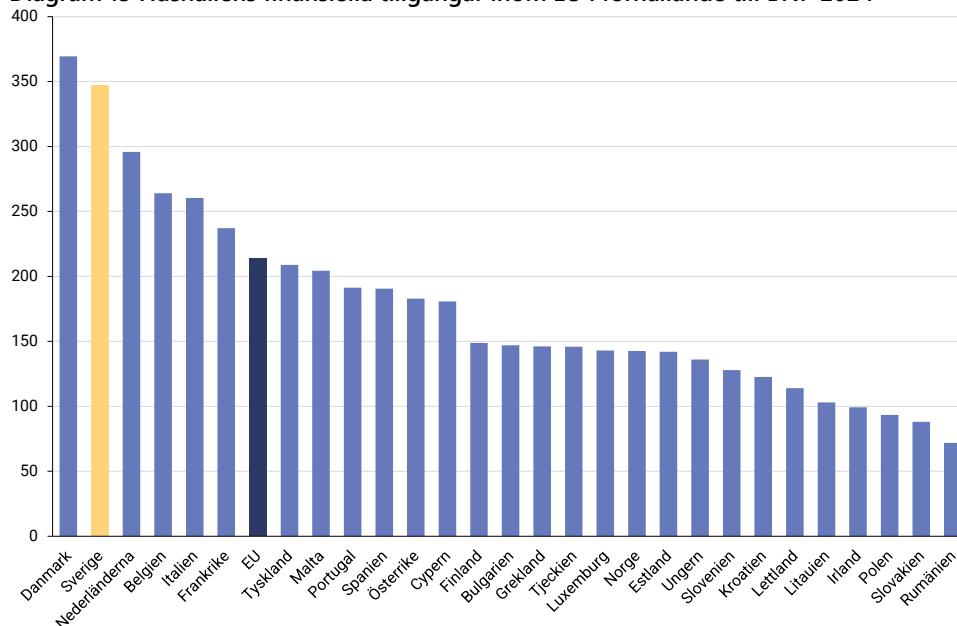
Den svenska kapitalmarknaden särskiljer sig från dem i många länder inom EU och Europa genom sitt djup och långsiktiga inriktning. Till det kommer inkludering, det vill säga att hushållen har tillgång till enkla sparformer som investeringssparkonto (ISK) och kapitalförsäkring, där trösklarna för att börja spara och investera är låga. Det finns även en, jämfört med många andra länder inom Europa, utbredd förståelse och ett förtroende för de finansiella institutionerna och regelverken hos hushållen. Därtill är de tekniska/administrativa strukturerna välutvecklade och digitaliserade.³⁰

De svenska kapitalmarknaderna är välfungerande och kännetecknas av ett anmärkningsvärt högt deltagande av hushållen.

En annan viktig aspekt är att den finansiella förmågan i Sverige är relativt hög i ett europeiskt perspektiv. Närmare 30 procent av medborgarna i Sverige uppges ha en hög finansiell förmåga jämfört med 18 procent som är genomsnittet för EU.³¹ Sverige placerar sig på andra plats efter Nederländerna. Sverige särskiljer sig markant när det kommer till andelen av befolkningen som sparar i fonder, aktier eller obligationer. 46 procent av befolkningen uppges spara i olika typer av värdepapper jämfört med 24 procent för EU i genomsnitt.³²

De svenska hushållens finansiella tillgångar uppgår till närmare 350 procent av BNP, vilket är mycket högt jämfört med genomsnittet för EU som ligger på 215 procent (se diagram 15).

Diagram 15 Hushållens finansiella tillgångar inom EU i förhållande till BNP 2024

Källa: Eurostat.

Bakgrunden till den gynnsamma utvecklingen av kapitalmarknaden i Sverige är decennier av reformarbete. I början av 1980-talet introducerades de skattesubventionerade sparformerna allemanssparkonto och allemansfonder i syftet att öka hushållens sparande på aktiemarknaden.³³ Under

³⁰ CEPS (2025), Learning from Sweden: a Blueprint for Building Resilient European Capital Markets.

³¹ COM(2025) 681 final, Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on Financial Literacy for the EU.

³² Ibid. Siffran inkluderar sannolikt inte premiepensionen inom den allmänna pensionen.

³³ Skattesubventionen slopades 1997. Den ansågs gynna främst de med högre inkomster och innebar ett avsteg från principen om ett neutralt skattesystem som utgjorde en central del i skattereformen 1990/91.

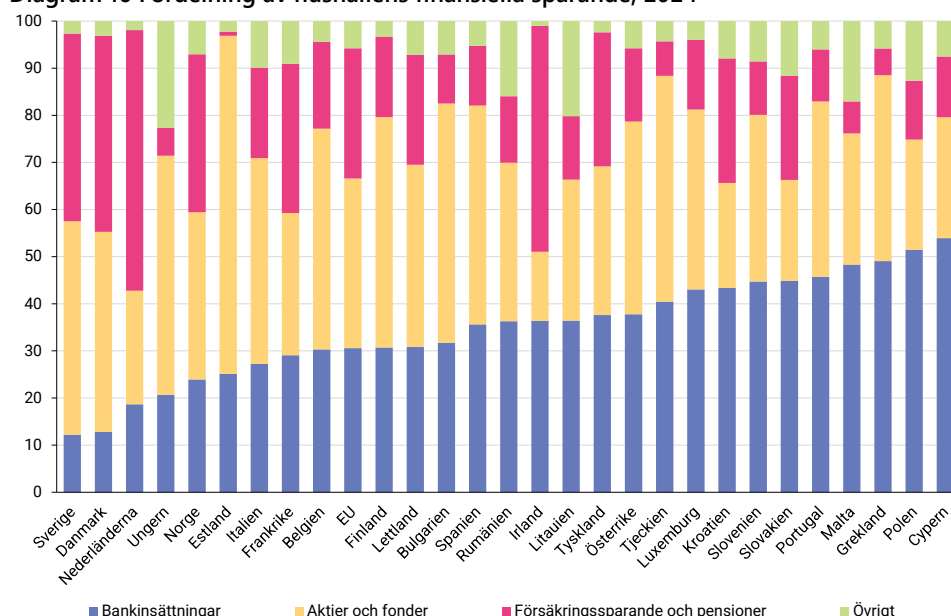
1980- och 1990-talen genomfördes omfattande reformer på skatte- och pensionsområdena.

Till det kommer en hög digital mognad i befolkningen som har bidragit till att öka de svenska hushållens finansiella tillgångar. Sverige placerade sig exempelvis på fjärde plats, efter Finland, Danmark och Nederländerna, bland EU:s 27 medlemsstater 2022 i EU-kommissionens index för digital ekonomi och digitalt samhälle (DESI). Indexet mäter bland annat digital mognad, tillgång till bredband, samt graden av digitalisering bland företag och institutioner.³⁴

Även när det gäller valet av placeringar i finansiella tillgångar särskiljer sig Sverige från övriga länder inom EU. De svenska hushållen har närmare 40 procent av sitt sparkapital hos försäkrings- och tjänstepensionsföretag och 45 procent i aktier jämfört med 28 respektive 36 procent som är genomsnittet för EU. De svenska försäkrings- och tjänstepensionsföretagens stora aktieinnehav har således bidragit till att den svenska aktiemarknaden är förhållandevis välutvecklad i ett europeiskt perspektiv (se diagram x).

De svenska försäkrings- och tjänstepensionsföretagens stora aktieinnehav har bidragit till att svenska aktiemarknaden är förhållandevis välutvecklad i ett europeiskt perspektiv.

Diagram 16 Fördelning av hushållens finansiella sparande, 2024

Anm.: I Övrigt ingår bland annat innehav av räntebärande tillgångar (såsom obligationer) och personaloptioner.
Källa: Eurostat.

Mätt i börsvärde relaterat till BNP, det vill säga aktiemarknadens betydelse i ekonomin, ligger Sverige i nivå med USA. I Sverige och USA uppgick detta mått till 170 respektive 195 procent av BNP 2024–25, vilket kan jämföras med 70 procent i genomsnitt för EU.³⁵ Mätt i riskkapital per capita ligger Sverige i topp inom EU och är ett av världens ledande länder mätt i antal finansiella enhörningar³⁶ per capita, särskilt inom avancerad teknologi, grön omställning och medicinska framsteg.³⁷

³⁴ EU-kommissionen (2022), Digital Economy and Society Index (DESI).

³⁵ GuruFocus (2025), *Buffet Indicator*.

³⁶ Startup-företag värderat till mer än en miljard dollar.

³⁷ Vinnova (2025), *Swedish Tech Continues to Defy the Recession*.

Sammantaget utmärks den svenska kapitalmarknaden av djup, tillgänglighet och långsiktighet. Den bygger på samverkan mellan företag, fackliga organisationer och myndigheter och att hushållen har ett högt förtroende för institutionerna, ett resultat av flera decenniers utveckling.

2.3.3 En mall för ett spar- och investeringskonto

Hushållen inom EU har en av de högsta sparkvoterna i världen och de ses som en central aktör inom spar- och investeringsunionen när det kommer till ett ökat sparande på kapitalmarknaderna inom EU. Baserat på bästa praxis inom EU och internationellt har EU-kommissionen tagit fram en rekommendation för en mall, så kallad *blueprint*, för ett investeringsspar-konto förkortat ISK.³⁸

Det är tydligt att kommissionen har tagit ett stort intryck av det svenska investeringssparkontot vid framtagande av mallen inklusive att det har fått samma benämning i den svenska översättningen. Medlemsstaterna rekommenderas att inrätta system för investeringssparkonton i syfte att främja ett större deltagande av icke-professionella investerare på kapitalmarknaderna. Enkelhet, tillförlitlighet, säkerhet och tillgänglighet lyfts fram som viktiga principer för kontot.

Av rekommendationen framgår att medlemsstaterna ska säkerställa att alla auktoriserade leverantörer av finansiella tjänster bör tillåtas att erbjuda ett ISK till enskilda personer bosatta inom deras territorier. Det inkluderar således även försäkringsföretag.

Det betonas vidare att hushållen ska erbjudas möjlighet att diversifiera sitt sparande sett till tillgångsslag, geografiska områden och risk. Medlemsstaterna uppmanas att uppmuntra institut att erbjuda investeringsalternativ inriktade på EU som kan bidra till investeringar i den digitala och gröna omställningen, samt för att stärka säkerhet och försvar inom EU. Mycket riskfyllda och komplexa derivat, eller kryptotillgångar av annat slag än dem som räknas som ett finansiellt instrument, bör inte tillåtas ingå.

Kommissionen framhåller att eventuella kostnader och avgifter för att öppna och använda ett investeringssparkonto ska vara skäligen, proportionerliga, transparenta och lätta att förstå. Överföringar mellan olika konton, oavsett om det erbjuds av samma eller annan leverantör, ska inte medföra andra kostnader och avgifter än rent administrativa sådana och att de ska ligga på en rimlig nivå. Av rekommendationen framgår även att innehavare av ett investeringssparkonto inte bör vara skyldiga att ta emot finansiell rådgivning.

Medlemsländerna uppmanas att se till att inga hinder skapas för den fria rörligheten för kapital inom EU vid upprättande av kontot och tillåta att det kan tillhandahållas av leverantörer som är auktoriserade i andra medlemsstater.

Slutligen rekommenderas medlemsländerna att ge spar-och investeringskontot en enkel och fördelaktig skattebehandling.

Det är tydligt att det svenska investerings-sparkontot har utgjort en förlaga för EU-kommissionens rekommendation om ett investeringssparkonto.

Utformningen och inriktningen på eventuella förslag framöver bör vara konkurrensneutrala mellan försäkringsprodukter och övriga sparprodukter.

³⁸ I den svenska översättningen av rekommendationen används direktöversättningen "blåkopier". Vi har valt att kalla det för en mall.

Ur ett svenskt perspektiv är den närmare utformningen av investeringsspar-kontot möjligen av mindre betydelse då det redan finns etablerade spar-produkter som kapitalförsäkring och ISK i Sverige.

För försäkringssparprodukter är de krav som ställs i rekommendationen vad gäller kostnader och avgifter vid byte av leverantör och konto möjligen problematiska då det inte är givet att exempelvis återköp kan ske momen-tant och utan andra avgifter än rent administrativa sådana. Försäkrings-företagen behöver därför följa utvecklingen och tillvarata de möjligheter som EU-kommissionens ökade fokus på sparande innebär.

En naturlig utgångspunkt för försäkringsbranschen vad gäller nationell lagstiftning är att utformningen och inriktningen på eventuella förslag framöver är fortsatt konkurrensneutrala (level-playing-field) mellan försäkringsprodukter och övriga sparprodukter.

2.3.4 Ett ökat kompletterande sparande till pension inom EU

EU-kommissionen har aviserat ett flertal initiativ för att stärka det komplet-terande pensionssparandet (supplementary pension), det vill säga tjänste-pension och privat pensionssparande. Syftet är dels att minska beroendet av statliga (allmänna) pensionssystem, som i takt med en åldrande befolkning riskerar att bli allt mindre tillräckliga, dels att öka tillgången på långsiktigt investeringskapital för att finansiera tillväxt och innovation inom EU.

Tre fokusområden för stärkt kompletterande pensionssparande

EU-kommissionens arbete för att stärka det kompletterande pensions-sparandet fokuserar på tre huvudsakliga områden:

- Översyn av det befintliga regelverket för tjänstepensionsinstitut (IORP II-direktivet³⁹) och förordningen för den paneuropeiska privata pensionsprodukten (PEPP⁴⁰).
- Automatisk anslutning (auto-enrolment) till tjänstepension.
- Utveckling av digitala verktyg, liknande minPension.se.

Under sommaren 2025 genomförde EU-kommissionen en konsultation rörande dessa områden.⁴¹ Förslag till åtgärder presenterades den 20 november 2025. När det gäller översynerna av IORP II-direktivet och PEPP-förordningen har EU-kommissionen lämnat lagstiftningsförslag, medan övriga delar hanteras genom rekommendationer till medlemsstaterna.

Översyn av IORP II-direktivet

EU:s grundläggande rörelsereglering för tjänstepensionsinstitut, IORP II-direktivet, har tillämpats i Sverige sedan 2019. EU-kommissionens översyn av regelverket är försenad och skulle enligt direktivet ha presenterats senast i januari 2023.

Inom ramen för spar- och investeringsunionen har EU-kommissionen påtalat att tjänstepensionsinstitut har svårt att utnyttja möjligheterna till investe-ringar i EU fullt ut och att generera god avkastning. IORP II-direktivet be-

Kommissionen pekar på fragmenterade marknader, restriktiv reglering, höga avgifter och små euro-peiska tjänstepensions-institut som hinder för att generera god avkastning.

³⁹ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/2341 av den 14 december 2016 om verksamhet i och tillsyn över tjänstepensionsinstitut (omarbetning).

⁴⁰ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1238 av den 20 juni 2019 om en paneuropeisk privat pensionsprodukt (PEPP-produkt).

⁴¹ EU-kommissionen (2025): Targeted Consultation on Supplementary Pension.

döms inte ha bidragit tillräckligt effektivt till utvecklingen av tjänstepensionssektorn på EU-nivå. Enligt EU-kommissionen finns det flera utmaningar som behöver hanteras för att öka förtroendet för sektorn och förbättra tjänstepensionsinstitutens möjligheter att styra sparande till investeringar. Som exempel har nämnts fragmenterade marknader, restriktiv reglering, höga avgifter och att europeiska tjänstepensionsinstitut ofta är för små.

I IORP II-översynen fokuserar EU-kommissionen på bland annat regler om investeringar (särskilt i alternativa tillgångar), riskhantering och information till kunder. Även hinder för mindre tjänstepensionsinstitut och gränsöverskridande verksamhet berörs.

Sverige berörs inte i lika hög grad av EU-kommissionens problembild som andra länder inom EU. De flesta arbetstagare omfattas redan av tjänstepension och svenska tjänstepensionsföretag har stora aktieinnehav. Det svenska regelverket för tjänstepensionsföretag ställer dessutom i många avseenden högre krav än IORP II-direktivet till följd av omfattande så kallad gold-plating, det vill säga det svenska genomförandet går utöver vad direktivet kräver av Sverige som medlemsstat. Kommissionens förslag till översyn av IORP II-direktivet innebär dock en ökad harmonisering på EU-nivå som begränsar medlemsstaternas handlingsutrymme. Flera förslag är långtgående och riskerar att få negativa effekter för den välfungerande svenska tjänstepensionsmarknaden.

Ur ett svenskt perspektiv blir det därför viktigt att bevaka att IORP II-översynen tar tillräcklig hänsyn till nationella förhållanden och inte leder till ökad administrativ börda och högre kostnader för tjänstepensionsföretagen.

Utvärdering av PEPP-förordningen

EU-kommissionen lanserade sparprodukten PEPP 2022. Målsättningen var att konsumenter ska kunna spara i en och samma produkt oavsett var inom EU de är bosatta och att PEPP därigenom skulle bidra till att öka det gränsöverskridande sparandet. PEPP är ett exempel på initiativ inom den tidigare nämnda så kallade 28:e regimen.

Sedan lanseringen 2022 har intresset för PEPP bland hushåll och finansiella institut inom EU varit nästintill obefintligt. En förklaring till det låga intresset för PEPP är att det sedan decennier finns etablerade sparprodukter i många medlemsländer. I dag finns det 17 registrerade PEPP inom EU. Samtliga är registrerade av antingen Finax eller LifeGoals Financial Services Ltd. i länder som Tjeckien, Slovakien, Kroatien och Polen.

EU-kommissionen har under året sökt identifiera hinder, samt identifiera vad som skulle kunna bidra till att öka intresset för produkten. Exempel på frågeställningar som lyfts är hur PEPP kan förenklas och vilka möjligheter till ökad digital distribution som finns. I översynen ingår även att undersöka möjligheterna att ansluta sig via arbetsplatsen, en slags tjänstepensionsprodukt.

Ur ett svenskt perspektiv kommer EU-kommissionens förslag till åtgärder sannolikt att ha begränsade effekter då det finns väl utvecklade sparprodukter på den svenska marknaden. Behovet av en reglerad produkt har framför

EU-kommissionens förslag till översyn av IORP II-direktivet är långtgående och riskerar att få negativa konsekvenser för den välfungerande svenska marknaden.

Intresset för att erbjuda och spara i PEPP inom EU har varit lågt. Nu söker EU-kommissionen identifiera vad som skulle kunna öka intresset.

allt funnits i de tidigare öststaterna. Försäkringsbranschen bör dock fortsätta att följa utvecklingen av EU-kommissionens arbete.

Automatisk anslutning till tjänstepension

För många länder inom EU kan automatisk anslutning till tjänstepension, så kallad auto-enrolment, utgöra en viktig del i att öka andelen av de sysselsatta som omfattas av kompletterande pensionslösningar. På så sätt kan pensions-sparandet öka. Detta har uppmärksammats av EU-kommissionen som arbetar med en rekommendation som bygger på medlemsstaternas erfarenheter.

Automatisk anslutning skulle i Sverige innebära ett ingrepp i avtalsfriheten för arbetsmarknadens parter. Ur ett svenskt perspektiv är det därför viktigt att automatisk anslutning stannar vid en icke-bindande rekommendation.

I Sverige omfattas omkring 90 procent av de anställda av tjänstepension genom kollektivavtal mellan arbetsmarknadens parter. Ur den anställdes perspektiv är tjänstepension en del av anställningsavtalet och därmed obligatoriskt.

Utveckling av digitala verktyg liknande minPension

EU-kommissionen har tagit fram rekommendationer för så kallade pension tracking-systems och dashboards, det vill säga digitala verktyg som sammantaget motsvarar de tjänster som erbjuds genom, och det arbete som ligger bedrivs inom, minPension.se. De gör det sammantaget möjligt för individer att följa sitt samlade pensionssparande över tid och att göra prognoser för sin framtida pension.

Sverige och övriga nordiska länder ligger på detta område långt före övriga länder inom EU vad gäller den tekniska lösningen, omfattningen av den information som ges och andelen av befolkningen som omfattas. Den svenska försäkringsbranschens huvudsakliga uppgift är att bevaka att rekommendationerna är icke-bindande samt att, i förekommande fall, bidra med lärdomar från arbetet med utvecklingen av minPension.

2.3.5 RIS – en nyckelkomponent för ökat sparande

Ett komplext regelverk med kostsamma effekter för branschen

EU-kommissionens lagstiftningspaket Retail Investment Strategy (RIS⁴²) presenterades under våren 2023 som en del i EU-kommissionens projekt med kapitalmarknadsunionen. Syftet med RIS är att öka privatpersoners förtroende för, och deltagande på, de europeiska finansmarknaderna. Av det följer att RIS är en strategiskt mycket viktig del av spar- och investeringsunionen.

I kommissionens förslag om RIS ingår även ett krav om att medlemsstaterna ska bidra till att höja den finansiella förmågan (financial literacy) hos hushållen. Under hösten 2025 publicerade kommissionen en strategi för finan-

9 av 10 anställda i Sverige omfattas av kollektiv-avtalad tjänstepension. Det är viktigt att frågor om automatisk anslutning förblir en icke-bindande rekommendation.

⁴² Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiven (EU) 2009/65/EG, 2009/138/EG, 2011/61/EU, 2014/65/EU och (EU) 2016/97 vad gäller unionens regler om skydd för icke-professionella investerare och Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 1286/2014 vad gäller moderniseringen av faktabladet.

siell förmåga och lyfter fram det som en viktig faktor för att investerings-sparkontot ska bli en framgång.⁴³

Kommissionens strategiförslag får betraktas som den hittills mest omfattande reformen av EU:s olika regelverk rörande distribution av finansiella produkter och tjänster. Förslaget innebär stora och komplexa förändringar i de grundläggande distributionsreglerna om bland annat rådgivning och tredjepartsersättningar.

Genom förslaget införs även en mängd nya regler för försäkringsdistributörer; krav på införande av nya processer, riktlinjer, rapportering, organisatoriska krav, informationskrav med mera. Sammantaget kan konstateras att förslaget innebär stora och kostsamma förändringar för försäkringsföretagen i förhållande till inarbetade rutiner och nuvarande distributions- och ersättningsmodeller. Det kan samtidigt starkt ifrågasättas om de nya inslag i distributionen av försäkringsprodukter som föreslaget innehåller kommer att innebära ett stärkt konsumentskydd i praktiken.

Otillräckliga förenklingsförslag för RIS

Under lagstiftningsprocessens gång har det successivt blivit alltmer tydligt att det ursprungliga RIS-förslaget inte är förenligt med den nuvarande EU-kommissionens målsättning att stärka EU:s konkurrenskraft när det kommer till att förenkla distributionsregelverken och göra EU:s finansmarknader mer attraktiva och lättillgängliga.

I sammanhanget kan noteras att både Europaparlamentet och rådet under våren och sommaren 2024 beslutade egna förhandlingspositioner för RIS, som tydligt skiljer sig från EU-kommissionens ursprungliga förslag i centrala delar. EU-kommissionen har mot den bakgrunden omvärderat sitt ursprungliga förslag och de pågående trepartssamtalen har hittills varit helt inriktade på olika förslag och idéer kring hur RIS-förslaget bör förenklas. Trilogen om den slutliga utformningen av RIS förväntas vara avslutad i slutet av hösten 2025/under våren 2026 och följas av ett formellt beslut av EU-institutionerna därefter.

Försäkringsbranschens samlade bedömning är att de förenklingsförslag som EU-institutionerna presenterat så här långt är uppenbart otillräckliga. Det krävs betydligt fler och mer genomgripande förenklningar om den slutliga rättsakten ska ligga i linje med de målsättningar som redovisats för spar- och investeringsunionen och ambitionerna kring förenklad EU-lagstiftning. Beroende på hur förenklararbetet utvecklas framöver rörande den slutliga utformningen av RIS och förtydliganden genom delegerade akter, riktlinjer med mera så kan förändringarna i distributionsregelverket bli mycket ingripande och problematiska på den svenska försäkringsmarknaden.

Ur ett svenskt perspektiv ska det framhållas att det inte är brister på de svenska kapitalmarknaderna som har föranlett EU-kommissionens strategiförslag. De svenska kapitalmarknaderna är välfungerande och kännetecknas av ett anmärkningsvärt högt deltagande av icke-professionella kunder, det

För att EU:s konkurrenskraft ska öka är det av största vikt att ett förenklat RIS-regelverk på riktigt minskar regelbördan och de administrativa kostnaderna.

⁴³ COM(2025) 681 final, Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on a Financial Literacy Strategy for the EU.

vill säga hushåll. Svenska fonder har dessutom avgifter som är bland de lägsta i Europa.

För försäkringsföretag på den svenska marknaden – med transparenta och effektiva verksamheter – skulle de förenklingsförslag som nu ligger på förhandlingsbordet innebära ett nytt regelverk som försämrar företagens konkurrenskraft. För den svenska försäkringsmarknaden är det således av största vikt att de återstående trepartssamtalen resulterar i ett förenklat RIS-regelverk som i praktiken minskar regelbördan och de administrativa kostnaderna för företagen samt stärker konsumentskyddet och därmed främjar EU:s konkurrenskraft.

2.3.6 FIDA – ett verktyg för ökat sparande inom spar- och investeringsunionen

Ett verktyg för att förverkliga målsättningarna i spar- och investeringsunionen är förslaget till förordningen Framework for Financial Data Access (FIDA⁴⁴), som syftar till att underlätta tillgång till kundinformation för finansiella tjänster. I många sammanhang benämns detta som Open Finance.

FIDA innebär att finansiell kundinformation, till exempel information om sparande, investeringar och försäkringar, ska kunna delas mellan aktörer på ett standardiserat sätt. En ambition med förslaget är att hushåll och rådgivare därigenom ska få en bättre översikt över finansiella tillgångar och produkter och att det i sin tur leder till mer anpassade tjänster, bättre rådgivning och mer informerade investeringsbeslut.

All datadelning av kundinformation måste ske genom avtal med tydliga regler och höga krav på dataskydd och säkerhet. Det behöver också säkerställas att krav på att dela data utgår från ett tydligt kundbehov, det vill säga att det finns en efterfrågan på den data som efterfrågas.

Företag som hanterar kundinformation inom bland annat sparande och sakförsäkring måste, enligt FIDA, delta i så kallade datadelningssystem (Data Sharing Schemes) i samverkan med de företag som vill använda informationen. Företagen kan delta i rollen som både innehavare och användare av kundinformation, vilket ger en möjlighet att, på kundens uppdrag, sammanställa information över kundens finansiella engagemang och erbjuda olika tjänster.

Trilogen om den slutliga utformningen rörande olika försäkringsprodukter förväntas vara avslutad i slutet av hösten 2025/våren 2026 och följas av ett formellt beslut av EU-institutionerna. I förhandlingarna ingår implementeringstiden. Enligt ett förslag kommer införandetiden för olika produkter variera mellan (24+6) månader upp till (48+6) månader i tre olika steg.

För försäkringsföretagen är det viktigt med väl avgränsade definitioner och en rimlig införandetid för att kunna etablera samverkan och infrastruktur. Själva genomförandet av förordningen kommer att innebära kostnader för att etablera system och infrastruktur för datadelning.

När förordningen är fastställd börjar en införandeperiod som kommer att vara olika lång för olika tjänster. Försäkringsföretagen behöver därför för-

För försäkringsföretagen är det viktigt med väl avgränsade definitioner och en rimlig införandetid inom FIDA för att kunna och hinna etablera samverkan och infrastruktur.

⁴⁴ Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om en ram för åtkomst till finansdata.

bereda sig genom att analysera förordningens krav på att ge tillgång till kundinformation och delta i datadelningssystem.

2.3.7 En effektivare och mer enhetlig tillsyn

Harmoniserad tillsyn – ett viktigt verktyg för minskade hinder

Harmonisering av tillsynen över EU:s kapitalmarknader har lyfts fram som ett viktigt verktyg i arbetet med spar- och investeringsunionen. Enligt EU-kommissionen leder skillnader i tillsynen mellan olika nationella myndigheter alltför ofta till hinder på den inre marknaden. Under fjärde kvartalet 2025 förväntas därför EU-kommissionen presentera förslag till åtgärder för att effektivisera och göra tillsynen inom unionen mer enhetlig. Det kan bland annat handla om en stärkt roll för de europeiska tillsynsmyndigheterna genom överföring av befogenheter från nationell nivå till EU-nivå. Det kan också komma förslag om hur de europeiska och nationella tillsynsmyndigheternas befintliga verktyg kan stärkas för att uppnå en mer harmoniserad tillsyn.

EU-kommissionen har hittills haft mest fokus på tillsynen inom värdepappersmarknadsområdet. Det kan dock inte uteslutas att de kommande förslagen även kommer leda till att EIOPA får mer ansvar för tillsynen över svenska försäkrings- och tjänstepensionsföretag, framför allt i gränsöverskridande frågor.

Från ett svenskt perspektiv är det positivt med åtgärder för en mer harmoniserad tillsyn mellan EU:s medlemsstater så länge det sker inom ramen för befintliga tillsynsmandat. Såväl EIOPA som de nationella tillsynsmyndigheterna bör förmås att använda de verktyg som nuvarande regelverk ger dem på ett mer effektivt sätt.

Det är dock mycket viktigt att huvudansvaret för tillsynen inom försäkringsområdet stannar kvar hos de nationella tillsynsmyndigheterna och inte överförs till EIOPA. Nationella myndigheter som Finansinspektionen har större kunskaper om lokala förhållanden än vad EIOPA har och därmed också bättre förutsättningar att bedriva en effektiv tillsyn över försäkrings- och tjänstepensionsföretag.

Risk för harmonisering av försäkringsgarantisystem

Inom försäkringsområdet har EIOPA efterfrågat en harmonisering av försäkringsgarantisystem (IGS) på EU-nivå i syfte att stärka skyddet för försäkringstagarna.⁴⁵ Till skillnad från i flera andra EU-länder finns det inget IGS i Sverige. En harmonisering av IGS skulle därför innebära att det behöver införas ett sådant system i Sverige med ökade kostnader för försäkringsföretagen och i slutändan högre premier för försäkringstagarna.

Kommissionen har fått i uppdrag att utreda frågan om harmoniserade IGS och vid behov föreslå lagstiftning. Den ska presentera detta i en rapport senast januari 2027.

För den svenska försäkringsbranschen är det av stor vikt att arbeta emot en harmonisering av IGS. Åtagandena mot försäkringstagarna tryggas genom

Huvudansvaret för tillsyn bör fortsatt ligga hos de nationella tillsynsmyndigheterna som har kunskap om lokala förhållanden.

I Sverige finns det inget behov av försäkringsgarantisystem då försäkringstagarna skyddas genom bl.a. Solvens II. Försäkringsbranschen är därför emot en harmonisering av IGS.

⁴⁵ Ett försäkringsgarantisystem ersätter försäkringstagarna om ett försäkringsföretag får problem som innebär att företaget inte kan infria sina åtaganden. Det kan liknas vid bankernas insättningsgaranti vars syfte att förhindra uttagsanstormningar ur banker. Något liknande syfte finns inte med IGS.

Solvens II, vilket innebär att det inte finns behov av att införa ett sådant system i Sverige. De kostnader som det skulle medföra för försäkringsbranschen skulle i förlängningen leda till högre premier som drabbar försäkringstagarna.

2.4 Förenklad reglering för stärkt konkurrenskraft och tillväxt

Byråkrati och överreglering – även kallad *red tape* – ses som ett av de största hindren för tillväxt och innovation inom EU. Såväl Letta som Draghi pekade på detta i sina högnivårapporter under 2024. Mängden EU-regleringar har fördubblats sedan 2010. Det handlar om ineffektiva och alltför komplicerade regleringsprocesser, överlappande rapporteringskrav och svårtolkade EU-regelverk. Till det kommer att små och medelstora företag fastnar i regelverk som är utformade för större aktörer.

2.4.1 En förenklingsagenda på plats

I konkurrenskraftskompassen slår EU-kommissionen fast att regleringen måste vara proportionerlig, stabil och teknologiskt neutral för att EU:s konkurrenskraft ska kunna stärkas. Målsättningen är att minska regleringsbördan med 25 procent för alla företag och med minst 35 procent för små och medelstora företag.

I januari 2025 presenterade EU-kommissionen en omfattande förenklingsagenda för att reducera den samlade regelbördan och förenkla EU:s regelverk, i syfte att öka konkurrenskraften och säkerställa att EU:s centrala politiska målsättningar uppnås.⁴⁶ EU-kommissionen samlade i början av 2025 sina förslag på detta område i kommunikationen *A simpler and faster Europe*⁴⁷.

Bland förslagen finns i synnerhet sådana som fokuserar på en enklare och snabbare regleringsprocess. Det rör till exempel stresstestning av befintliga regelverk för att säkerställa att de uppfyller sina syften samt regelöversyner inom så kallade omnibuspaket där flera lagar inom ett område ses över samtidigt och i ett snabbspårförfarande. Andra förslag rör tidig och återkommande dialog med intressenter, bättre konsekvensanalyser av egna förslag hos samtliga EU-institutioner, som deltar i regleringsprocesserna, samt att EU-kommissionen noga överväger att genomföra konsekvensanalyser men även att begränsa sin så kallade nivå 2-reglering. Alla mer omfattande lagförslag på EU-nivå ska enligt EU-kommissionen framöver innehålla en konkurrenskraftsbedömning, där förslagets påverkan på företagande, innovation och investeringar vägs in i lagstiftningsprocessen.

Som en del i det förenklingsarbete som EU-kommissionen bedriver har EIOPA presenterat en förenklingsagenda för försäkrings- och tjänstepensionsssektorn. Syftet är att minska den administrativa bördan och öka konkurrenskraften. Fokus ligger på förenklade rapporteringskrav, ökad proportionalitet och en effektivare tillsyn utan att det görs kompromisser med konsumentskydd eller finansiell stabilitet. EIOPA önskar även bli mer

EU-kommissionen:
Regleringen måste vara proportionerlig, stabil och teknologiskt neutral för att EU:s konkurrenskraft ska kunna stärkas.

Förenklingsarbetet måste bygga på god dialog med branschen och robusta konsekvensanalyser.

⁴⁶ www.commission.europa.eu/law/law-making-process/better-regulation/simplification-and-implementation/simplification_en.

⁴⁷ www.commission.europa.eu/document/download/8556fc33-48a3-4a96-94e8-8ecacef1ea18_en?filename=250201_Simplification_Communication_en.pdf

involverade under förhandlingarna med ramdirektiv på nivå 1, särskilt när det handlar om horisontell reglering.⁴⁸

Även om dessa ambitioner från EU-kommissionen är huvudsakligen positiva så är förenklingsarbetet inte utan utmaningar. Kritiker menar att en snabb och långtgående förenkling riskerar att urholka innehållet i bland annat konsumentskydd och långsiktig hållbarhet, men även vara negativt för öppenhet och rättssäkerhet i arbetet på EU-nivå.⁴⁹ Rättssäkerheten i själva regelgivningen riskerar att undermineras bland annat genom att EU-kommissionen tenderar att, i synnerhet när förslag ska hanteras i snabbspår, begränsa såväl sin inledande dialog med intressenter som sina konsekvensbeskrivningar av förslagen. Sådana brister i regelgivningen måste motverkas.

Försäkringsbranschen har, liksom många andra branscher, länge erfarit och signalerat att regelverken är alltför omfattande, detaljerade och ibland motstridiga. Företagen möter i dag ett lapptäcke av regleringar som inte alltid samspelar väl eller uppnår sitt syfte. Förenklingsagendan är därför både efterlängtd och nödvändig ur försäkringsbranschens perspektiv. Samtidigt har försäkringsbranschen redan tagit en hel del kostnader för att möta de krav som följer av gällande regelverk. Alla förändringar, även om de är av godo, innebär initialt ytterligare kostnader för investeringar och ändringar i digitala system och rutiner. Det är därför av vikt att förenklingsåtgärder ger tillräckligt stor nytta.

Det är av avgörande betydelse att kraven på tidig och återkommande dialog med branschen och genomförande av robusta konsekvensanalyser inte bara måste upprätthållas av EU-kommissionen utan även av såväl de andra EU-institutionerna som deltar i regleringsarbetet – rådet och Europaparlamentet – som EIOPA.

Förenklingsarbetet bedrivs i mycket hög takt och innebär en översyn av ett stort antal direktiv och andra rättsakter. Under våren 2025 presenterade EU-kommissionen det första så kallade Omnibuspaketet med förslag på förenklingsåtgärder inom hållbarhetsrapporteringen. Omnibuspaketet är en förenklingsmetod där en eller flera EU-lagstiftningar öppnas upp för omförhandling i vissa delar med syftet att förenkla.⁵⁰

2.4.2 Förenklade hållbarhetsrelaterade rapporteringskrav

I Draghi-rapporten framhölls EU:s ramverk för hållbarhetsrapportering (CSRD⁵¹/ESRS⁵²) och direktivet om tillbörlig aktsamhet för företag i fråga om hållbarhet (CSDDD⁵³) som betydande källor till regulatorisk börda. Mot den bakgrunden är det inte överraskande att just dessa områden blev först ut i unionens förenklingsagenda.

CSRD innebär att företag i EU ska inkludera väsentlig information om miljö, sociala frågor och styrning direkt i sina årsredovisningar. För att säkerställa

Förenklingsagendan är efterlängtd och nödvändig, men medför initialt kostnader för ändringar i digitala system och rutiner.

⁴⁸ EIOPA-BoS-25/118, 8 April 2025, Bolder, Simpler, Faster : EIOPA's views for better regulation and supervision.

⁴⁹ Se t.ex. The Greens/EFA in the European Parliament, WWF och Amnesty.

⁵⁰ COM (2025)47, Meddelande om genomförande och förenkling, Klimat- och näringslivsdepartementet.

⁵¹ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2022/2464 vad gäller företagens hållbarhetsrapportering (Corporate Sustainability Reporting Directive).

⁵² Kommissionens delegerade förordning (EU) 2023/2772 vad gäller standarder för hållbarhetsrapportering (European Sustainability Reporting Standards).

⁵³ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1760 om tillbörlig aktsamhet för företag i fråga om hållbarhet.

jämförbarhet och kvalitet används gemensamma rapporteringsstandards, ESRS, som specificerar vilka upplysningar som ska lämnas och hur de ska presenteras. CSDDD ålägger företag att införa processer för att identifiera, förebygga och hantera negativa konsekvenser för mänskliga rättigheter och miljö i hela sin värdekedja – både inom och utanför EU.

Det första omnibuspaketet

I februari 2025 presenterade EU-kommissionen sitt första omnibuspaket med förslag på förenklingar i syfte att minska rapporteringsbördan och skapa större samstämmighet inom hållbarhetsrapporteringen.

Omnibuspaketet omfattar tre huvuddelar:

- Stop-the-clock-direktivet.⁵⁴
- Höjda tröskelvärden för vilka företag som ska rapportera enligt CSRD och CSDDD, samt en förenklad ESRS.⁵⁵
- Revideringar av EU:s gröna taxonomi.⁵⁶

Stop-the-clock-direktivet innebär att ikraftträdandet av CSRD skjuts upp i två år för så kallade våg 2- och 3-företag⁵⁷. Syftet är att undvika att företag först omfattas av regelverket för att kort därefter undantas, om tröskelvärdena höjs enligt EU-kommissionens förslag. Direktivet antogs i april 2025 efter en snabb behandling i rådet och Europaparlamentet och bereds under hösten 2025 för införande i svensk lagstiftning. För våg 1-företag det vill säga noterade företag, banker och försäkringsbolag med fler än 500 anställda, sker dock ingen förändring – dessa ska enligt svensk lagstiftning rapportera enligt CSRD från och med räkenskapsåret 2025.

När det gäller de föreslagna tröskelvärdena har kommissionen, rådet och Europaparlamentet markerat olika positioner. EU-kommissionen har föreslagit att CSRD endast ska omfatta stora företag med minst 1 000 anställda och vissa finansiella gränsvärden, medan rådet vill komplettera det med en höjd omsättningströskel på 450 miljoner euro. För CSDDD föreslog EU-kommissionen en senareläggning av tillämpningen med ett år, men rådet vill gå längre och höja både tröskelvärdena och skjuta upp ikraftträdandet två år.

Europaparlamentet är betydligt mer splittrat vad gäller inställningen till Omnibus-paketet. Den 8 oktober nåddes en kompromiss mellan de största politiska grupperna (EPP, Renew, S&D). Dock röstade parlamentet sedan emot att gå vidare med Omnibus-texten, vilket avslöjade djupa sprickor inom Von der Leyen-koalitionen (EPP, Renew, S&D). Detta bakslag förhindrade trilogförhandlingarnas början. Den 13 november antog parlamentet sin förhandlingsposition för Omnibus-paketet genom en omröstning i full

Omnibuspaketet exkluderar cirka 80 % av företagen från CSRD och riktar hållbarhetsrapporteringen mot de största företagen med störst påverkan på människor och miljö.

⁵⁴ 2025/0044 (COD), Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändringar i (EU) 2022/2464 och (EU) 2024/1760 gällande från vilka datum medlemsstaterna ska tillämpa viss hållbarhetsrapportering och krav på tillbörlig aktsamhet i fråga om hållbarhet.

⁵⁵ 2025/0045 (COD), Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändringar i 2006/43/EC, 2013/34/EU, (EU) 2022/2464 och (EU) 2024/1760 vad gäller viss hållbarhetsrapportering och krav på tillbörlig aktsamhet i fråga om hållbarhet

⁵⁶ Ares (2025)1546172, Delegerade akter om taxonomi – ändringar för att förenkla företagens rapportering.

⁵⁷ Våg 2-företag avser stora företag eller koncerner som enligt nuvarande CSRD skulle börja lämna hållbarhetsrapport för räkenskapsåret 2025, det vill säga företag som uppfyller två av följande tre kriterier: 250 anställda, balansomsättning 280 miljoner kr, nettoomsättning 550 miljoner kr. Med Stop-the-clock direktivet skjuts dessa företags hållbarhetsrapportering upp till räkenskapsåret 2027.

Våg 3-företag avser noterade små och medelstora företag (SME), små och icke-komplexa kreditinstitut samt captive-bolag som enligt nuvarande CSRD skulle behöva rapportera första gången för räkenskapsåret 2026. Med Stop-the-clock direktivet skjuts dessa företags hållbarhetsrapportering upp till räkenskapsåret 2028.

plenum, som inkluderade ett tröskelvärde för CSRD på 1 750 anställda. Stödet kom från EPP, ECR och partigrupperna längst till höger. Splittringarna inom parlamentet understryker hur de skiftande koalitionerna kan påverka förhandlingarna om hållbarhetslagstiftning framöver.

Som en del av det första omnibuspaketet har EU-kommissionen även gett den europeiska expertorganisationen på redovisningsområdet, EFRAG, i uppdrag att ta fram en förenklad version av ESRS. Förslaget, som också var föremål för en publik konsultation under augusti-september 2025, innebär enligt EFRAG att antalet datapunkter minskas med över hälften. Många aktörer menar dock att de mest centrala informationskraven kvarstår, vilket gör det osäkert om förenklingen leder till någon reell lättnad.

När det gäller taxonomin har EU-kommissionen föreslagit förenklingar i rapporteringen, bland annat genom ett 10 procents tröskelvärde för mindre väsentliga investeringar och underwritingexponeringar, samt genom enklare rapporteringsmallar. Syftet är att minska detaljnivån och harmonisera rapporteringskraven, utan att frångå de övergripande målen för hållbar finansiering. En omfattande översyn av EU:s gröna taxonomi och delegerade förordningar planeras till i början av 2026.

Försäkringsbranschen välkomnar Omnibuspaketet som en möjlighet att minska de alltför betungande hållbarhetsrapporteringskrav som följer av CSRD och EU:s taxonomi. Om förenklingsåtgärderna genomförs på rätt sätt kan paketet bidra till att motverka onödig rapportering, sänka kostnaderna för implementering av regelverken samt minska den administrativa bördan för företag.

2.4.3 Översyn av förordningen för hållbarhetsrelaterade upplysningar
Förordningen för hållbarhetsrelaterade upplysningar (SFDR⁵⁸) är ett så kallat transparensregelverk för hållbarhetsaspekter, som reglerar hur vissa finansiella aktörer ska informera investerare och kunder om hållbarhet vid investeringsbeslut. Syftet med SFDR är att öka transparensen och jämförbarheten kring hållbarhet i finansiella produkter, motverka greenwashing och hjälpa investerare att fatta informerade beslut.

SFDR har varit under översyn sedan hösten 2023 och det övergripande målet med översynen av förordningen är att förbättra förordningens funktion genom att förenkla och rationalisera kraven. I slutet av november 2025 presenterades EU-kommissionens förslag till ny förordning. Förslaget innebär ett kategoriseringssystem för finansiella produkter. Systemet innehåller tre kategorier med olika hållbarhetsegenskaper.

De förslag på kategorier för finansiella produkter som har presenterats passar inte för svenska livförsäkrings- och tjänstepensionsprodukter. I Sverige är det relativt vanligt med fond- och depåförsäkring, det vill säga sparandeprodukter som kan innehålla väldigt många underliggande investeringsalternativ med skiftande hållbarhetsegenskaper. Utmaningar finns emellertid även för traditionell försäkring. Produkter med flera valmöjligheter, och/eller tillgångsslag, är svåra att kategorisera enligt det

Det finns en risk för att svenska sparprodukter inte kan klassas som hållbara om de inte passar in i mallen. Dagens transparensregelverk är därför att föredra.

⁵⁸ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/2088 om hållbarhetsrelaterade upplysningar som ska lämnas inom den finansiella tjänstesektorn.

föreslagna systemet. Det finns därför en risk att svenska sparandeprodukter som idag är hållbara inte kommer att kunna kategoriseras enligt det nya systemet.

Ur ett svenskt branschperspektiv är det därför viktigt att förordningen justeras för att inkludera även typiskt svenska sparandeprodukter och att det tar större hänsyn till fler typer av tillgångsslag. Förslaget som presenterats innebär stora förändringar men är också svårtolkat och behöver förtydligas. Det är också viktigt att andra regelverk som till exempel direktivet om försäkringsdistribution (IDD)⁵⁹ ses över och harmoniseras samtidigt med förordningen för hållbarhetsrelaterade upplysningar.

2.4.4 För mindre företag kan det bli förenklingar i Solvens II

Solvens II är ett omfattande regelverk för försäkringsföretag inom EU som bland annat innehåller bestämmelser om mängden kapital, riskhantering, företagsstyrning och rapportering. Regelverket syftar till att skydda försäkringstagare och öka konkurrensen mellan försäkringsföretagen inom EU. Företagen lägger i dagsläget betydande resurser på att uppfylla bestämmelserna inom Solvens II. Behovet av förenklingar av regelverket för att minska de administrativa kostnaderna för att hantera det är således stort.

Trots ambition om förenkling - skärpta krav för många försäkringsföretag

EU-kommissionen har uttryckt en tydlig ambition om förenkling, i synnerhet för mindre försäkringsföretag, i den pågående översynen av Solvens II så att regelverket ska stå i bättre proportion till företagens storlek och risker. I detta syfte införs en ny kategori av försäkringsföretag: små och icke-komplexa företag (SNCU⁶⁰) inom Solvens II-regelverket. De företag som uppfyller villkoren kommer att få betydande förenklingar gällande krav på rapportering, företagsstyrning med mera.

För större företag, det vill säga de som inte uppfyller villkoren för SNCU, innebär däremot den pågående översynen att kraven skärps och att de administrativa kostnaderna blir högre jämfört med i dag. Det som tillkommer är bland annat att företagen måste ha en utförlig plan för sin likviditetssituation och att företagen i sin egen risk- och solvensbedömning (ORSA⁶¹) ska redogöra för hur deras verksamheter kan påverka real-ekonomin och den finansiella stabiliteten.

Företagen ska därutöver upprätta en så kallad hållbarhetsriskplan, som kommer att innebära ett betydande merarbete. Inom ramen för förenklingsagendan pågår det diskussioner om införandet av denna hållbarhetsriskplan ska skjutas fram ("stop-the-clock"). I annat fall måste företagen upprätta en sådan hållbarhetsplan i anslutning till när ändringarna av Solvens II börjar tillämpas det vill säga från och med den 30 januari 2027.

Vid samma tillfälle ska även det nya direktivet om återhämtnings- och resolution i försäkringsföretag (IRRD⁶²) börja tillämpas. Syftet med IRRD är begränsa de konsekvenser för ekonomisk tillväxt och finansiell stabilitet,

⁵⁹ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/97 av den 20 januari 2016 om försäkringsdistribution (Insurance Distribution Directive).

⁶⁰ SNCU står för small and non-complex undertalings.

⁶¹ Own Risk and Solvency Assessment.

⁶² Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2025/1 av den 27 november 2024 om inrättande av en ram för återhämtning och resolution av försäkrings- och återförsäkringsföretag (Insurance Recovery and Resolution Directive).

samt kostnaderna för staten för det fall ett försäkringsföretag får stora ekonomiska problem. IRRD innebär bland annat att flera svenska försäkringsföretag måste ha återhämtnings- och resolutionsplaner. För dessa företag kommer de administrativa kostnaderna att öka ytterligare.

Förenklingar i tillsynsrapporteringen?

Försäkringsbranschen har under åren uttryckt invändningar mot den betungande tillsynsrapporteringen och EIOPA ser för närvarande över dessa bestämmelser.

Under sommaren 2025 presenterade EIOPA ett förslag på förändringar av de tekniska standarderna för rapportering.⁶³ I förslaget tas viss rapportering bort. EIOPA föreslår även att rapportering som nu görs varje kvartal i vissa fall i stället ska göras årligen. Dessutom höjs några gränsvärden för när viss rapportering ska ske, det vill säga färre företag kommer att behöva göra den specifika rapporteringen. EIOPA föreslår också förenklingar av instruktionerna till rapporteringen.

Samtidigt föreslår EIOPA att ny information ska rapporteras, bland annat om försäkringsföretag som tillhandahåller tjänstepensionsförsäkring och försäkringsskador till följd av naturkatastrofer.

Ändrade krav på rapportering och en strävan efter digitalisering

Det tycks som att bördan för mindre försäkringsföretag av rapportering och andra krav i Solvens II kommer att minska under kommande år. För större försäkringsföretag kommer bördan snarare att öka trots EU-kommissionens ambitioner att förenkla Solvens II-regelverket. Det kan också tilläggas att för många företag innebär ändrade krav på rapportering förändringar av deras rapporteringssystem. EIOPA har uttryckt en strävan att utöka de digitala lösningarna för att förenkla rapportering och analys av den inrapporterade informationen.⁶⁴ Detta skulle kunna bidra till förenkling och minskade kostnader för företagen.

För försäkringsbranschen är behovet av förenklingar, däribland en minskad rapporteringsbörda, av Solvens II-regelverket stort.

2.4.5 Övriga regleringsområden som berörs av förenklingsagendan GDPR

Inom den allmänna dataskyddsförordningen (GDPR⁶⁵) har kommissionen lagt fram förslag om förenkling som innebär att fler företag kommer omfattas av undantaget för registerskyldighet. Förslagen har dock, ur försäkringsbranschens perspektiv, endast en begränsad effekt.

Åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

När det gäller åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (AML⁶⁶/CFT⁶⁷) börjar ett nytt EU-regelverk att gälla i juli 2027⁶⁸. För när-

För försäkringsbranschen är behovet av förenklingar av Solvens II-regelverket stort. De lättnader som nu görs är i stort sett endast för mindre försäkringsföretag.

⁶³ Ändringar av rapporteringen ska börja tillämpas i samband med att övriga ändringar av solvens II ska börja tillämpas 30 januari 2027.

⁶⁴ EIOPA (2025), Bolder, simpler, faster: EIOPA's views for better regulation and supervision (EIOPA-BoS-25/118).

⁶⁵ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (General Data Protection Regulation) och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning).

⁶⁶ Anti-Money Laundering.

⁶⁷ Countering the Financing of Terrorism.

⁶⁸ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1624 av den 31 maj 2024 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism.

varande pågår arbete med kompletterande tekniska standarder som ska antas av EU-kommissionen.

Försäkringsbranschen har bland annat framfört att de nya reglerna inte får innebära en ökad rapporteringsbörda för företagen. Kraven på försäkringsföretagens förebyggande åtgärder behöver också förenklas i situationer där risken för penningtvätt bedöms vara låg.

Cyberresiliensförordningen överlappar DORA

Förordningen om digital operativ motståndskraft (DORA⁶⁹) är ett omfattande regelverk för operativ motståndskraft inom finanssektorn som trädde i kraft den 1 januari 2025.

Rapporteringskraven inom DORA är omfattande och försäkringsbranschen ser behov av att effektivisera och förenkla tillämpningen av reglerna. Bland annat bör kraven på informationsregister över underleverantörer förenklas och det bör etableras ett centraliserat register över underleverantörer på europeisk nivå. Vidare anser vi att reglerna bör tillåta en mer effektiv användning av erkända certifieringar och revisionsresultat för kritiska tjänsteleverantörer inom informations- och kommunikationsteknologi, så kallade IKT-tjänster. Slutligen bör proportionaliteten i DORA förstärkas för att säkerställa att verksamheter med låg riskprofil, oavsett storlek, omfattas av reducerade och riskbaserade krav.

Genom cyberresiliensförordningen (CRA⁷⁰) införs dessutom horisontella regler för digitala produkter. Det riskerar att skapa överlappande skyldigheter för finansiella företag som redan omfattas av DORA.

Från försäkringsbranschens sida vill vi därför se ett tydligt undantag från CRA för finansiella tjänster som redan omfattas av DORA. DORA täcker dessutom hela livscykeln för dessa system – från utveckling till avveckling – och inkluderar riskbaserad hantering, incidenthantering och sårbarhets-hantering.

2.5 Sammanfattande reflektioner

För försäkringsbranschen är EU-kommissionens målsättning med spar- och investeringsunionen i huvudsak positiv. Branschen har en nyckelroll att spela när det kommer till att öka tillgången på spar- och investeringsprodukter, stärka hushållens ekonomiska ställning, främja investeringar i riskkapital, samt stärka EU:s kapitalmarknader så att de i större utsträckning kan bidra till att finansiera Europas innovation, tillväxt och omställning.

I ett europeiskt perspektiv ligger de svenska hushållen i många avseenden långt framme vad gäller det fonderat sparande i aktier, fonder och obligationer bland annat genom sparandet i försäkringsprodukter. En bred anslutning till kollektivavtalad tjänstepension är en viktig förklaring, liksom tillgången till lättillgängliga sparformer som investeringssparkonto och kapitalförsäkring.

⁶⁹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/2554 av den 14 december 2022 om digital operativ motståndskraft för finanssektorn (Digital Operational Resilience Act).

⁷⁰ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/2847 av den 23 oktober 2024 om övergripande cybersäkerhetskrav för produkter med digitala element (Cyber Resilience Act).

För att inte störa den svenska finans- och försäkringsmarknadens samt arbetsmarknadens funktionssätt är det viktigt att EU-regleringar tar nationell hänsyn, i vissa fall förblir icke-bindande, samt ger tillräckligt med tid för införande.

Förenklade regelverk framöver kan komma att innebära betydande lättnader och lägre kostnader, alternativt undvika framtida kostnader, vilket i förlängningen kommer försäkringstagarna till del. Det förutsätter samtidigt ett i grunden förändrat arbetssätt från EU-kommissionen, Europaparlamentet, medlemsstaterna och EIOPA med en högre grad av koordination och samsyn mellan dessa parter. Detta är i grund och botten en rättssäkerhetsfråga och den måste påtalas närmast löpande inte minst av försäkrings- och övriga finansbranschen.

Det är högst centralt att slopa regelverk som är överlappande och har ett begränsat värde för en väl fungerande försäkrings- och tjänstepensionsmarknad. Det måste tas nationell hänsyn och bli tydligare vad syftet, och de eftersträlvade effekterna, är av olika regelverk. Inte sällan tar implementeringen tid att genomföra. Av dessa skäl är det viktigt att försäkringsbranschen involveras på ett tidigt stadium i lagstiftningsprocesserna. Det måste även ges tid för utvärdering innan regelöversyner genomförs. Det finns annars en risk för att regleringsbördan i praktiken fortsätter att öka.

En risk när det kommer till utfallet av arbetet med spar- och investeringsunionen är att försäkringsprodukter kan upplevas vara komplexa och/eller dyra. I ett europeiskt perspektiv är avgifterna för svenska försäkringsbaserade investeringsprodukter generellt sett låga.⁷¹ När det kommer till försäkringsinslaget kan det emellanåt upplevas vara oklart vad det består i och vad som krävs för att upprätthålla det, exempelvis vid återköp av en försäkring, något som blir tydligt i mallen för investeringssparkonto, som inte är anpassad för att fungera för försäkringssparande. Försäkringsbranschen måste därför oförtrutet fortsätta att lyfta fram hur försäkring kan bistå med lösningar som sammanfaller med målen för spar- och investeringsunionen.

⁷¹ Se exempelvis Cost and Performance of EU Retail Investment Products 2024, ESMA.

A large, bold, blue number '3' is positioned on the left side of the page, partially overlapping the title. In the background, there is a faint, light blue watermark of the word 'RIKSDAG' and the year '2026'.

Det politiska läget inför 2026

3 Det politiska läget inför 2026

Försäkringsbranschen har en viktig roll som samhällsbärare och bidrar i denna roll till att stärka hushållens ekonomiska trygghet, främja ett långsiktigt sparande och bidra till ett längre och friskare arbetsliv. Riksdagsvalet i september 2026 har betydelse för ett stort antal områden som har bäring på försäkringsbranschen. Vad är på gång och vad vill försäkringsbranschen?

I det här kapitlet ger vi en beskrivning av det politiska läget inom områdena klimatanpassning, beskattning av sparande, samt utvecklingen på pensions- och välfärdsområdet. När det gäller kampen mot den organiserade brottsligheten ges en fördjupande beskrivning i kapitel 4.

3.1 Försäkringsbranschen önskar en snabbare process för klimatanpassning

Sverige har i dag ett av världens bästa försäkringsskydd mot stormar, skogsbränder och skyfall. I takt med att klimatförändringarna leder till fler och allvarligare naturskador riskerar emellertid skadekostnaderna och, i förlängningen, premierna att stiga alternativt att naturskador inte längre omfattas av grundläggande försäkringsskydd. För att bevara den svenska försäkringsmodellen, med ett internationellt sett omfattande försäkringsskydd, krävs en snabb och effektiv klimatanpassning av hela det svenska samhället. Samtidigt behöver utsläppen av växthusgaser minska kraftigt.

Under 2024 beslutade riksdagen om regeringens nationella strategi för klimatanpassning.⁷² Försäkringsbranschen delar i huvudsak synen på de risker som regeringen lyfter vad gäller klimatförändringarnas påverkan på försäkringsbranschen, men vill se en snabbare process för klimatanpassning av samhället. Ur ett branschperspektiv efterlyser vi därför konkreta åtgärder gällande infrastruktur såsom modernisering av infrastrukturen för VA och anpassning av framtida byggnation.

Under hösten 2025 presenterade klimatanpassningsutredningen sitt betänkande⁷³. Branschen ser positivt på att utredningens förslag vad gäller fysiska åtgärder, som exempelvis att kommunen i översiktsplanen ska redovisa vilka klimatanpassningsåtgärder som kommunen avser att initiera.

Branschen hade även velat se förslag till en tydligare ansvarsfördelning och samordning, samt starkare incitament för ett effektivt åtgärdsarbete. I dag byggs det exempelvis fortsatt i vissa strandnära lägen där det finns risker för översvämning, varför det på sikt kan bli svårare att erbjuda försäkring i dessa områden. Det bör ställas krav på kommunerna att sätta upp konkreta klimatanpassningsplaner samt genomförande av åtgärder och integrering i den ordinarie planeringsprocessen. Det kan handla om tekniska lösningar för översvämningsskydd eller administrativa åtgärder som riktlinjer för planering och invånardialog.

Det bör ställas krav på att kommuner sätter upp konkreta klimatanpassningsplaner i den ordinarie planeringsprocessen.

⁷² Regeringens skrivelse (2023/24:97). Nationell strategi och regeringens handlingsplan för klimatanpassning.

⁷³ SOU 2025:51, *Bättre förutsättningar för klimatanpassning*, betänkande från Klimatanpassningsutredningen.

3.2 Höjt fribelopp för kapitalförsäkring och ISK

Den 1 januari 2025 infördes en skattefri grundnivå på 150 000 kronor för sparande på investeringssparkonto (ISK) och i kapitalförsäkring.⁷⁴ Det innebär att det sammanlagda beloppet i dessa två sparformer inte beskattas upp till denna nivå. Den 1 januari 2026 höjs den skattefria grundnivån till 300 000 kronor. Regeringens ambition med skattesubventionen är att stimulera till ett ökat sparande och därigenom stärka hushållens ekonomiska motståndskraft.

Skattesubventionen har mötts med kritik av Socialdemokraterna. De ser det som angeläget att det finns tillgång till ett enkelt och förmånligt sparande, men att beskattningen av sparande på ISK som överstiger 3 miljoner kronor ska ske enligt "konventionell kapitalbeskattning".⁷⁵

Försäkringsbranschen välkomnar initiativ som främjar sparande. Med tanke på den demografiska utvecklingen och det behov av ökat sparande till pension som finns hos enskilda individer vore det önskvärt med ett subventionerat sparande till pension. Sparande på ISK och i kapitalförsäkring kan inte betraktas som ett långsiktigt pensionssparande då det saknas legala begränsningar för uttag vid viss (pensions)ålder. Det finns inte heller några krav på kortaste utbetalningstid. Mot bakgrund av den pågående pensionsdebatten om otillräckliga pensioner hade branschen gärna sett en tydligare uppmuntran till långsiktigt sparande.

Försäkringsbranschen har presenterat ett förslag om så kallad matchning för att stimulera enskilda till ett eget privat pensionssparande. Det innebär att staten "matchar" individens eget sparande till pension med en viss procentsats. Till exempel kan en individ som sparar 500 kronor per månad på ett pensionskonto få en subvention, matchning, av staten, som skjuter till 20 procent, motsvarande 100 kronor. Av fördelningsmässiga skäl bör det finnas ett tak för hur stor matchningen kan vara, förslagsvis att matchning endast sker för sparande upp till 12 000 kronor per år, det vill säga 2 400 kronor per person och år. För att kunna tillgodogöra sig matchningen bör sparandet villkoras så att det tillgodoser ett egentligt och varaktigt pensionsbehov. Exempel på sådana villkor är tidigaste uttagsålder och kortaste utbetalningstid.

Det är positivt med stimulanser för sparande även om ett subventionerat sparande till pension hade varit att föredra.

3.3 Förändringar i pensionssystemet

Pensionsgruppens partier slöt 2017 den så kallade Pensionsöverenskommelsen, som innehåller riktlinjer för att utveckla pensionssystemet i syfte att säkra långsiktigt höjda och trygga pensioner. I överenskommelsen ingick bland annat åtgärder för ett längre arbetsliv inklusive införandet av en riktålder, en analys av pensionsavgiftens nivå, en höjd LAS-ålder och en översyn av avdragsreglerna för tjänstepension.⁷⁶ Nedan redogörs närmare för dessa initiativ, samt för den så kallade gasen i pensionssystemet.

⁷⁴ Den skattefria grundnivån gäller endast för privatpersoner (fysiker). Företag omfattas således inte av den skattefria grundnivån.

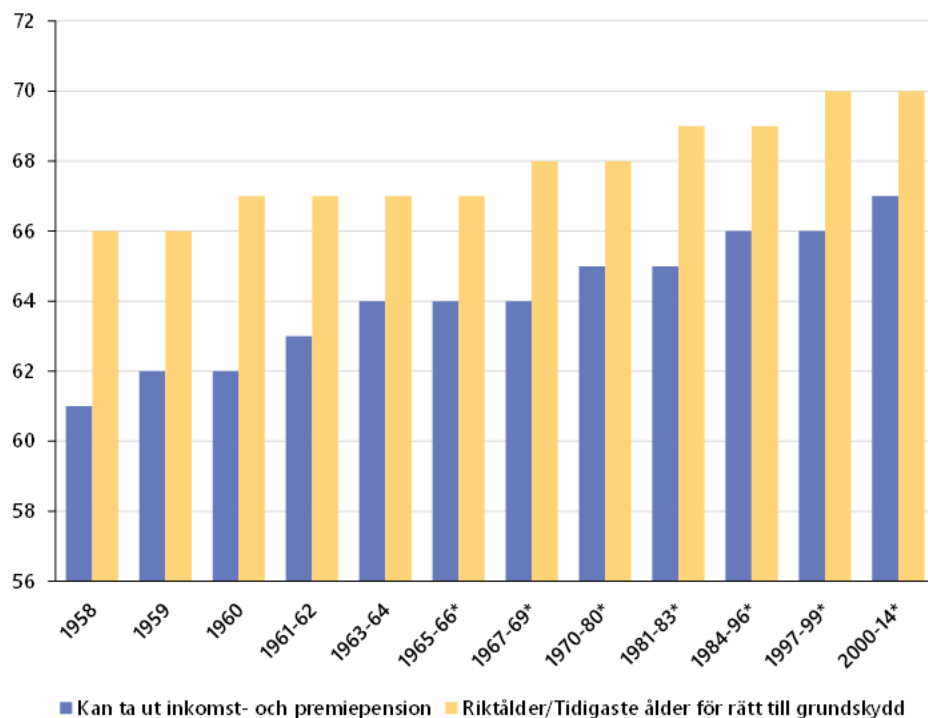
⁷⁵ Björkman, F. (2025), "S-budget: Hushållen, välfärden och gängen", *Aftonbladet*, 4 oktober 2025. Normen, eller konventionell, kapitalbeskattning, är att sparande beskattas med 30 procent när tillgångarna (utdelning, räntor, kapitalvinster) realiseras.

⁷⁶ Socialdepartementet (2017), Pensionsgruppens överenskommelse om långsiktigt höjda och trygga pensioner.

3.3.1 Riktålder träder i kraft den 1 januari 2026

Den 1 januari 2026 träder den så kallade riktåldern⁷⁷ i kraft. Den innebär att åldersgränserna i pensionssystemet och kringliggande trygghetssystem (garantipension, inkomstpensionstillägg, bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd) kommer att höjas i takt med stigande medellivslängd. Riktåldern är olika för olika årskullar (se diagram 17). Inkomst- och premiepension kommer i de flesta fall att kunna tas ut tidigast 3 år före riktåldern.

Diagram 17 Riktålder och tidigaste ålder för uttag av inkomst- och premiepension efter födelseår

*Prognos.

Källa: Egen bearbetning av information från Pensionsmyndigheten.

3.3.2 Höjd LAS-ålder?

Enligt lagen om anställningsskydd⁷⁸ (LAS) har en arbetstagare idag rätt att kvarstå i anställningen till utgången av den månad när han eller hon fyller 69 år, den så kallade LAS-åldern.

I juni 2025 lämnade Utredningen om anpassning av åldersgränsen för att kvarstå i anställning till riktåldern för pension sitt betänkande.⁷⁹ Det föreslås bland annat att LAS-åldern ska följa riktåldern för pension med ett tillägg av två år.

I och med att riktåldern för pension fastställs årligen av regeringen sex år innan den börjar gälla kommer även LAS-åldern enligt utredningens förslag att vara känd sex år före att den ska tillämpas. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

⁷⁷ Riktåldern fastställs sex år innan den börjar gälla. Riktåldern som gäller från 2026 till 2031 (född 1960-64) är 67 år. Den fastställdes mellan 2020 och 2025. Se vidare Pensionsmyndighetens hemsida.

⁷⁸ Lagen (1982:80) om anställningsskydd.

⁷⁹ SOU 2025:70, *Längre liv, längre arbetsliv*; betänkande av Utredningen om anpassning av åldersgränsen för rätten att kvarstå i anställning till riktåldern för pension.

Utredningens betänkande remitteras under hösten 2025. Försäkringsbranschen är generellt sett positiv till förändringar som bidrar till ett längre arbetsliv. Det är dock ännu för tidigt att uttala sig närmare om de förslag som lämnas i betänkandet.

3.3.3 Utestående frågor på Pensionsgruppens bord

Pensionsgruppen har ännu inte kommit till något beslut vad gäller en eventuell höjning av pensionsavgiften från 17,21 till 18,50 procent av den pensionsgrundande inkomsten. Pensionsavgiftsutredningen fick i uppdrag att analysera om den nuvarande pensionsavgiften är på rätt nivå för att upprätthålla pensionsnivåerna och presenterade sitt betänkande i maj 2025.⁸⁰

I utredningens betänkande konstateras att kompensationsgraden inte helt når upp till den ambition som uttrycktes i förarbetena. Det konstateras vidare att en höjd pensionsavgift höjer pensionsnivåerna, men att det inte som ensam åtgärd kan upprätthålla dem över tid. För att det ska kunna ske är pensionsåldern avgörande. Den ursprungliga ambitionen var att pensionsåldern skulle vara fullt ut livslängdsjusterad, vilket inte är fallet med dagens riktålder. En förlängning av arbetslivet med mellan sju och tolv månader, beroende på årskull, ger samma höjning av pensionsnivåerna som en höjd avgift.

Det konstateras även att tjänstepensionens nivå har upprätthållits bättre än den allmänna pensionen och att den i framtiden förväntas utgöra 20 procent av den tidigare arbetsinkomsten. Det är högre än den ursprungliga målsättningen om 10 procent. Samtidigt finns det en stor spridning i tjänstepensionens storlek beroende på vilket avtal personer omfattas av och antalet år med intjänning till tjänstepension.

Utredningen lämnade inga förslag utan begränsade sig till bedömningar, vilket kan vara ett skäl till att betänkandet inte har remitterats.

En utestående fråga i Pensionsöverenskommelsen från 2017 är en översyn av villkoren för rätt till avdrag för tjänstepension, närmare bestämt

- lägsta uttagsålder,
- avdragsrättens storlek,
- utbetalningstidens längd och
- möjligheten att tjäna in pensionsrätt efter 65 år.

Tidplanen för detta arbete, som påbörjades 2019, är högst oklar.

Efter 2017 har flera tjänstepensionsavtal förhandlats om. I många avtal har den lägsta uttagsåldern höjts, utbetalningstidens längd förlängts och en möjlighet att tjäna in pensionsrätt före 25 år och efter 65 år, har införts i flera avtal.

3.3.4 Pensionsgruppen överens om att införa en gas i pensionssystemet

En fråga som inte fanns med i Pensionsöverenskommelsen från 2017 är frågan om en så kallad gas i pensionssystemet. I denna fråga har Pensionsgruppen enats om att det ska införas en gas i pensionssystemet från och med den 1 januari 2027. Enligt överenskommelsen kommer gasen att aktiveras

Pensionsavgiftsutredningen:
Tjänstepensionens nivå har upprätthållits bättre än den allmänna pensionen.

⁸⁰ SOU 2025:41, *Pensionsnivåer och pensionsavgiften*, betänkande från Pensionåldersutredningen.

när tillgångarna i inkomstpensionssystemet överstiger skulderna med mer än 15 procent, vilket är detsamma som att balanstalet är över 1,15.

Ett förslag till införande av gas har remitterats under hösten 2025⁸¹

Parallellt har Pensionsmyndigheten fått i uppdrag att planera och påbörja ett förberedande arbete, främst inom IT-utveckling för att en utdelning ska kunna vara möjlig från den 1 januari 2027.

Försäkringsbranschen ser generellt sett positivt på att det framöver kommer att finnas regler för vad som gäller vid överskott i pensionssystemet på motsvarande sätt som redan gäller vid underskott, där det redan finns en så kallad broms. Det är dock viktigt att gasen inte leder till att generationskontraktet bryts, exempelvis genom att höjda pensioner i dag leder till lägre pensioner för kommande generationer.

3.4 Satsningar på kortare vårdköer med oklart resultat

Sjukvården är den fråga som väljarna anser är den viktigaste tätt följd av lag och ordning.⁸² Det största problemet med dagens offentligfinansierade sjuk- och hälsovård har länge varit, och är, en bristande tillgänglighet med långa vårdköer.

3.4.1 Trots vårdgaranti – fortsatt långa köer

Vårdgarantin infördes 2005 och blev en del av hälso- och sjukvårdslagen⁸³ 2010 och av patientlagen⁸⁴ 2015. Garantin anger längsta väntetid för att få kontakt med vården. En patient som bedöms vara i behov av ett besök inom den planerade specialistvården ska erbjudas tid för ett första besök eller åtgärd inom 90 dagar. Region Stockholm har valt en striktare vårdgaranti, 30 dagar.

Det är varje region som har ansvar för att säkerställa att patienterna får vård inom vårdgarantins tidsramar och de rapporterar varje månad in data till den nationella väntetidsdatabasen. Ingen region har, sedan vårdgarantin infördes, till fullo uppnått tidsgränserna i vårdgarantin.⁸⁵

I augusti 2025 hade 42 procent av patienterna i Sverige väntat längre än 90 dagar för planerad operation eller åtgärd i specialistvården. De regionala skillnaderna i väntetid är stora. Under samma månad hade 16 procent i Region Jönköpings län och 67 procent i Region Jämtland Härjedalen väntat längre än 90 dagar. I Region Stockholm hade 28 procent av patienterna väntat längre än den nationella vårdgarantins tidsramar.⁸⁶

De regionala skillnaderna vad gäller väntetider till specialistvård är stora.

3.4.2 Vad har regeringen åstadkommit?

Regeringens uttalade ambition har varit kortare vårdköer, ökad tillgänglighet, förbättrad effektivitet och jämlikhet i hälso- och sjukvården samt förbättrad arbetsmiljö och kompetensförsörjning för anställda inom vården.⁸⁷

Den parlamentariska Vårdansvarskommittén fick 2023 i uppdrag att ta fram beslutsunderlag som skulle möjliggöra ett stegvis och långsiktigt införande

⁸¹ DS 2025:24, Utdelningsbart överskott i inkomstpensionssystemet., Socialdepartementet.

⁸² Novus, augusti 2025.

⁸³ Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30).

⁸⁴ Patientlag (2014:821).

⁸⁵ Regeringens proposition (2025/26:1), Budgetpropositionen för 2026.

⁸⁶ SKR (2025), Aktuellt vårdgarantiläge.

⁸⁷ www.regeringen.se/regeringens-politik/regeringens-prioriteringar/halso--och-sjukvard.

av ett helt eller delvis statligt huvudmannaskap för hälso- och sjukvården. Kommittén konstaterar i sitt betänkande, som lämnades i juni 2025, att den medicinska kvaliteten på den svenska hälso- och sjukvården är god och att den står sig väl i internationella jämförelser.⁸⁸ De menar att det finns förbättringspotential, bland annat gällande tillgänglighet och geografisk jämlikhet i utbud av vård och behandling.

För att möta dessa utmaningar lyfter kommittén fram behovet av ökad statlig styrning inom områden som kompetensförsörjning, läkemedel, vaccinationer, screening, rättspsykiatri samt luftburen ambulanssjukvård. Kommittén förslog dock inte ett statligt huvudmannaskap. Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna var för ett fullständigt förstatligande av hälso- och sjukvården, medan övriga partier menar att det saknas underlag som visar att det skulle leda till förbättringar, samtidigt som de pekar på risker och kostnader med det.⁸⁹

För att uppnå ökad statlig styrning, kontroll och uppföljning av hälso- och sjukvården har regeringen beslutat att inrätta en nationell vårdförmedling, som ska ge patienter direkt vägledning och snabbare tillgång till den vård de behöver, exempelvis på annan ort om vårddköerna där man bor är för långa. Socialstyrelsen och E-hälsomyndigheten har fått uppdraget att utveckla och etablera statens arbete med nationell vårdförmedling. Uppdraget ska slutredovisas den 28 februari 2027.⁹⁰

Det kommer även att tillsättas en nationell samordnare i syfte att säkerställa att regionernas arbete bedrivs på ett effektivt och samordnat sätt, samt en nationell vårdförmedling för att öka patientens möjlighet att få vård på annan ort om vårddköerna där man bor är för långa.⁹¹ Det återstår ännu att se vilka effekter dessa insatser kommer att leda till vad gäller väntetider i vården.

3.4.3 Omställningsplanen i Region Stockholm

I Region Stockholm pågår ett arbete med den så kallade omställningsplanen, vars syfte är en successiv omställning från lagen om valfrihetssystem⁹² (LOV) till lagen om offentlig upphandling⁹³ (LOU). LOV garanterar fritt primärvårdsval, men det är upp till regionerna att bestämma hur det ska se ut inom specialistvården. Innebörden av LOV är att patienten ges rätt att välja vårdgivare och att privata vårdgivare har rätt att etablera sig var de vill så länge de uppfyller regionens kriterier. Vårdersättningen följer patienten.

Region Stockholm var tidigt ute med att tillämpa LOV för primärvården 2008 och har tillämpat LOV för flera områden inom specialistvården sedan dess. Oppositionen har emellertid länge varit kritisk till utvecklingen och vid maktskiftet 2022 påbörjades ett arbete med den så kallade omställningsplanen. Den innebär att en del av den vård som har bedrivits enligt LOV tas över i offentlig regi, medan andra specialistområden kommer att hanteras genom upphandling enligt LOU. Målsättningen för det nuvarande styret i

⁸⁸ SOU 2025:62, *Ansaret för hälso- och sjukvården*, betänkande från Vårdansvarskommittén.

⁸⁹ *SVT* (2025), "Efter utredning: 6 av 8 partier vill inte att staten tar över sjukvården", 2 juni 2025.

⁹⁰ www.regeringen.se/contentassets/6735c2dd89fd4342ba6366f1a1661a13/uppdrag-till-socialstyrelsen-och-e-halsomyndigheten-att-utveckla-och-etablera-arbetet-med-nationell-vardformidling.pdf.

⁹¹ Regeringens proposition (2025/26:1) Budgetpropositionen för 2026.

⁹² Lag (2008:962) om valfrihetssystem.

⁹³ Lag (2016:1145) om offentlig upphandling.

regionen är minskad överkonsumtion och lägre kostnader, samt att göra vården mer jämlik. För exempelvis specialiserad ögonsjukvård sker numera upphandling enligt LOU. Vård inom allergologi ska framöver ges av Karolinska Universitetssjukhuset och Södersjukhuset.

Det är ännu för tidigt att uttala sig om omställningsplanens effekter på väntetiderna. Specialistsjukvård är en komplex verksamhet som dessutom påverkas av en mängd olika faktorer som att vårdbehovet varierar över tid, särskilt på kort sikt, och utvecklingen av riskfaktorer för sjukdom i befolkningen. Det gradvisa sloandet av LOV kan komma att leda till minskat vårdutbud och längre köer, vilket i sin tur riskerar att öka ojämlikheten i vården. Vissa privata aktörer kan komma att lägga ned sin verksamhet om de inte längre får erbjuda vårdtjänster på uppdrag av regionen. Det är dock ännu för tidigt att dra slutsatser om effekterna.

3.4.4 Effekter för försäkringsföretagen

Liksom på många andra områden i samhället utgör vårdförsäkringen ett komplement till det skatte- och avgiftsfinansierade skydd som ges till enskilda. Förändringar på såväl nationell som regional nivå vad gäller den offentligfinansierade vården kan därmed ha en påverkan på vårdförsäkringen.

Det är ännu för tidigt att säga vilka effekter, som de initiativ som har tagits på nationell och regional nivå, kommer att få för vårdförsäkringen. Om exempelvis väntetiderna i Region Stockholm blir längre till följd av omställningsplanen kan efterfrågan på vårdförsäkring och vårdinsatser inom försäkringen komma att öka. Samtidigt kan utbudet av vård komma att minska om privata aktörer väljer att lägga ned sin verksamhet.

I relation till de höjda pensionsåldrarna och införandet av riktålder (se avsnitt 3.3.1) kan det konstateras att betydelsen av ett friskare och längre arbetsliv ökar. I den delen utgör privat försäkring ett stöd till arbetsgivare och enskilda i det långsiktiga arbetet vad gäller hälsa när det kommer till att hålla ihop hela hälsokedjan med förebyggande och rehabiliterande insatser, samt vård vid behov via vårdförsäkringen.

3.5 Sammanfattande reflektioner

Sverige har ett starkt försäkringsskydd mot naturskador, men klimatförändringar ökar risken för stigande skadekostnader och premier. För att bevara skyddet krävs snabb klimatanpassning och minskade utsläpp. Regeringens strategi från 2024 välkomnas, men försäkringsbranschen efterlyser snabbare och mer konkreta åtgärder, särskilt inom VA-infrastruktur och byggnation. Klimatanpassningsutredningen 2025 föreslår fysiska åtgärder, vilket branschen ser positivt på. Dock saknas tydlig ansvarsfördelning och incitament för ett effektivt åtgärdsarbete. Försäkringsbranschen anser att det bör ställas krav på att kommuner tar fram konkreta och integrerade klimatanpassningsplaner i den ordinarie planeringsprocessen.

Som regeringen tidigare utlovat höjs den skattefria grundnivån till 300 000 kronor för sparande på ISK och i kapitalförsäkring från och med den 1 januari 2026. Regeringen har sett ett behov av att stärka hushållens ekonomiska motståndskraft genom ökat sparande. Även om försäkringsbranschen välkomnar sparandefrämjande åtgärder ser vi fortsatt ett behov av ett subventionerat sparande till pension, exempelvis utformat efter den modell för matchning som branschen tidigare har föreslagit.

Flera förändringar är på gång inom det allmänna pensionssystemet: införande av riktålder och gas, medan ett besked om avgiftsnivån, som har utretts under 2024/25, dröjer. Det är samtidigt tydligt att arbetsmarknadens parter under det senaste decenniet har tagit ett stort ansvar genom höjda avsättningar till tjänstepension, vilket kommer att leda till höjda pensioner på sikt.

Inom välfärdsområdet har regeringen tagit flera initiativ för att öka tillgängligheten till vård. Beslut om att inrätta en nationell vårdförmedling och nationell samordnare har tagits med förhoppningen att korta köerna och öka jämlikheten vad gäller tillgång till vård i landet. Parallellt pågår ett skifte inom Region Stockholm där ett antal vårdområden framöver kommer att upphandlas alternativt bedrivs i regionens egen regi i stället för att lagen om valfrihetssystem tillämpas.

Det är ännu för tidigt att säga vilka effekter dessa nationella och regionala initiativ kommer att få för efterfrågan på vårdförsäkring och behovet av insatser inom försäkringen. I relation till frågan om ett längre arbetsliv, som är nödvändigt för långsiktigt höjda och trygga pensioner, kan det dock konstateras att behovet av insatser för ett friskare och längre arbetsliv är högst centralt. I det har försäkringsbranschen en viktig roll att fylla som samhällsbärare när det kommer till att hålla ihop hela hälsokedjan med förebyggande och rehabiliterande insatser, samt vård vid behov, det vill säga det långsiktiga arbetet för hälsa.

Försäkringsbranschen har en viktig samhällsbärande roll att fylla när det kommer till att uppnå ett längre arbetsliv, samt långsiktigt hållbara och trygga pensioner.

**När brottsligheten hotar försäkrings-
systemet**

4 När brottsligheten hotar försäkringssystemet

Den bekymmersamma samhällsutvecklingen när det kommer till brottslighet kan inte ha undgått någon. Antalet bedrägerier i Sverige har ökat kraftigt det senaste decenniet samtidigt som den organiserade brottsligheten har flyttat fram sina positioner inom exempelvis välfärdsområdet och det finansiella systemet. Brottsbekämpning har därför blivit en av de viktigaste frågorna nu när vi går in i ett valår. Hur påverkar brottsligheten försäkringsbranschen?

Att hantera risker är en nyckelkompetens för försäkringsbranschen. Genom att riskerna sprids över en större grupp kan vi – via försäkringar – skydda oss från oförutsedda händelser till rimliga kostnader. Försäkringslösningar fungerar dock inte i längden om de missbrukas för egen vinning eller om brottsligheten blir systemhotande. I det här avsnittet beskriver vi vilken brottslighet som drabbar branschen, hur nya åtgärder påverkar arbetet mot den kriminella ekonomin och avslutningsvis vad som fortfarande behöver göras för att vända utvecklingen.

4.1 Brottsligheten i samhället påverkar branschen

Varje år hanterar försäkringsföretagen fler än 3 miljoner skadeärenden och betalar omkring 70 miljarder kronor i ersättning. Sammantaget utgör kostnaderna kopplade till olika former av brott omkring 10–20 % av de utbetalda ersättningarna. Nedan följer en genomgång av vilken brottslighet som främst påverkar försäkringsbranschen och av branschens arbete.

4.1.1 Försäkringsbedrägerier ett stort problem

Svensk Försäkring och Larmtjänst⁹⁴ uppskattar att försäkringsbedrägerier utgör minst 5–10 procent av de utbetalda skadeersättningarna, vilket innebär att omkring 3,5–7 miljarder kronor årligen går till bedrägerier. För en tvåbarnsfamilj med villa- och motorfordonsförsäkring innebär detta att den indirekt betalar cirka 500 kronor extra i försäkringspremie per år.⁹⁵

Försäkringsbranschen bedriver i dag ett aktivt arbete mot bedrägerier, genom både de enskilda företagens utredningsverksamhet och branschgemensamma insatser. Svensk Försäkring har exempelvis tagit fram rekommendationer för hur branschens bedrägeriutredningar ska bedrivas.⁹⁶ Vidare presenterar Larmtjänst och Svensk Försäkring varje år en rapport om försäkringsbedrägerier, där denna brottslighet och branschens arbete beskrivs mer i detalj.⁹⁷ Bland annat deltar hela branschen i årliga kontrollaktiviteter på olika teman för att försvåra för dem som planerar att begå bedrägerier. I år har branschen särskilt granskat reseskador.

⁹⁴ Larmtjänst, som är ett dotterbolag till Svensk Försäkring, tillhandahåller branschgemensamma tjänster åt främst skadeförsäkringsföretagen i syfte att motverka försäkringsrelaterad brottslighet.

⁹⁵ Larmtjänst (2025), Försäkringsbedrägerier i Sverige 2024.

⁹⁶ Svensk Försäkrings rekommendation för försäkringsföretagens utredningsverksamhet av oklara försäkringsfall (2023) och Svensk Försäkrings rekommendation om behandling av personuppgifter inom försäkringsföretagens utredningsverksamhet (2018).

⁹⁷ Larmtjänst (2025), Försäkringsbedrägerier i Sverige 2024.

Det finns även ett gemensamt skadeanmälningsregister, GSR, som används vid bekämpning av försäkringsbedrägerier. Registret ger information om tidigare anmälningar som försäkringstagare gjort till andra försäkringsföretag. GSR har nyligen utökats med fler variabler kopplade till varje skadeärende, vilket ger bättre förutsättningar att analysera oklara försäkringsfall och det kan därmed ge fler impulser till försäkringsföretag att vissa skador bör utredas närmare.

Försäkringsföretagen bedriver dessutom egen kontrollverksamhet. Numera är ungefär 170 utredare anställda i branschen och de utför årligen drygt 10 000 utredningar av misstänkta försäkringsfall. Utredarna har traditionellt en polisiär bakgrund, men försäkringsföretagen har även börjat anställa allt fler så kallade skrivbordsutredare och analytiker med bakgrund från annan kontrollverksamhet. Under senare år har försäkringsföretagen i sina utredningar haft ett särskilt fokus på bedrägeriupplägg där bolag används som brottsverktyg och på skador kopplade till välfärdsbrottslighet.

4.1.2 Stölderna minskar men är dyrt för branschen

Varje år ersätter försäkringsföretagen över 100 000 stöldskador. Larmtjänst har uppskattat att den samlade skadekostnaden för denna tillgreppsbrottslighet uppgår till närmare 3 miljarder kronor årligen.⁹⁸

Såväl försäkringsbranschen som de brottsbekämpande myndigheterna är överens om att internationella brottsnätverk står för en stor andel av tillgreppsbrottsligheten i Sverige. Enligt Polismyndigheten begår dessa nätverk inbrott i bostäder och fritidshus samt utför stölder från byggarbetsplatser, systematiska butiksstölder och stölder av bland annat båtmotorer, bilar, fordonsdelar, maskiner, verktyg, traktorer och entreprenadmaskiner. Även inhemska brottsnätverk begår allt fler gränsöverskridande tillgreppsbrott. Exempelvis förekommer att personer inom den organiserade brottsligheten i Sverige stjälar exklusiva bilar för att sälja dem i utlandet. Dessa nätverk stjälar också bilar för att använda dem som flyktfordon vid andra brott.⁹⁹

Försäkringsbranschen bedriver ett aktivt arbete mot tillgreppsbrott genom dels förebyggande arbete, dels operativa insatser – ofta i Larmtjänsts regi. Till exempel förespråkar branschen olika former av stöldskydd, såsom DNA-märkning och spårningsutrustning. En annan viktig insats är att tillhandahålla information till försäkringstagare vid ökad risk för vissa typer av brott. Vidare utbyts uppgifter om trender och tillvägagångssätt kopplade till just tillgreppsbrott och Larmtjänst hjälper till med alltifrån fordonstekniska analyser till hemtagande av stulet gods från utlandet. Branschen har också ett nära samarbete med Polismyndigheten kring tillgreppsbrottsligheten. Sammantaget har dessa åtgärder bidragit till att framför allt stölder av fordon minskar.¹⁰⁰ Tyvärr har samtidigt bedrägerier vid kredit- och leasingavtal ökat betydligt. Dessa bedrägerier påminner om stölder, då fordonen ofta inte påträffas igen.

98 Larmtjänst (2025), Försäkringsrelaterad brottslighet. Årsrapport 2024. Enligt Svensk Försäkrings statistikdata uppgår skadekostnaderna 2024 avseende stölder till knappt 2,2 miljarder kronor. Till detta belopp kommer kostnader för de stöldhändelser som ingår i andra försäkringsmoment (främst rese- och allriskmomentet), stölder inom till exempel sjö- och transportförsäkring och produktförsäkringar samt stölder som drabbat vissa utländska försäkringsgivare och som inte rapporteras till Svensk Försäkring.

99 SOU 2023:99, Nya tullrättsliga sanktioner och skärpta åtgärder mot utförsel av stöldgods och Larmtjänst (2025), Försäkringsrelaterad brottslighet. Årsrapport 2024.

100 Larmtjänsts pressmeddelande, Färrer efterlysta bilar – tydlig nedgång under första halvåret 2025 (2025-07-01).

4.1.3 Brottstrender i samhället påverkar

Försäkringsbranschen påverkas av en rad andra brott än försäkringsbedrägerier och stölder. Exempelvis har Larmtjänst uppskattat att kostnaderna för anlagda bränder uppgår till mellan 1–4 miljarder kronor varje år. I denna del arbetar branschen såväl förebyggande som operativt. Bland annat genomför både försäkringsföretagen och Larmtjänst brandtekniska analyser för att utreda orsakerna till dessa bränder. Hos Larmtjänst finns även en brandhund som bistår vid utredningarna.

Det stora antalet sprängningar har också medfört ökade kostnader för branschen. Dessa skador är ofta komplexa då inte sällan ett större antal försäkringstagare och försäkringstyper är involverade, särskilt vid de allvarliga incidenter som tyvärr blivit allt vanligare i Sverige. Mot denna bakgrund har branschen nu börjat koordinera sitt arbete vid sprängningar och samarbeta mer med andra berörda aktörer.¹⁰¹

Vidare drabbas försäkringsbranschen, likt det finansiella systemet i övrigt, av penningtvätt som inte sällan är en del av försäkringsbedrägeriupplägg. Försäkringsföretagen arbetar därför sedan länge aktivt med att motverka penningtvätt och det görs också en del branschgemensamma insatser i olika referens- och expertgrupper.

Genom överfallsskyddet, som ingår i hem- och villaförsäkringar, ersätts skador till följd av främst vålds- och sexualbrott. Även om kostnaderna för överfallsskyddet har gått ned, uppgick de likväl till knappt 67 miljoner kronor år 2024.¹⁰² För att öka tryggheten i samhället och minska bland annat denna brottslighet arbetar både hela branschen och enskilda försäkringsföretag med brottsförebyggande projekt på nationell och lokal nivå. Exempelvis har Svensk Försäkring, tillsammans med Svensk Handel och några fastighetsbolag, bildat den ideella föreningen Centrum för AMP, där AMP står för affärs- och medborgarplats. Centrum för AMP bedriver i dag, genom en evidensbaserad modell, ett aktivt arbete för att göra platser runt om i landet säkrare.¹⁰³

4.2 Ökat fokus på brottsbekämpningen från det offentliga

I syfte att vända den negativa utvecklingen har ett stort antal offentliga utredningar tillsatts och lagändringar genomförts de senaste åren. Förändringstakten är högre än någonsin. Genom ny domstolspraxis har dessutom vissa risker kopplade till penningtvätt förtydligats. Självfallet påverkar de här ändringarna även försäkringsbranschens arbete. I det följande redogörs för några av reformerna och dess konsekvenser för branschen.

4.2.1 Utförselhäleri – ett nytt brott

Den 1 september 2025 infördes ett nytt brott, benämnt utförselhäleri. Det är en kvalificerad form av häleri och träffar – precis som andra häleribrott – den som hanterar egendom som misstänks vara stulen. Det krävs även att hanteringen görs på ett sätt som är ägnat att försvåra att godset kommer

101 SVT Nyheter, Försäkringsbolagen om sprängningarna: Därför måste drabbade betala (nyhet 2023-03-26), Aftonbladet, Sprängningar slår hårt – Försäkring räcker inte (nyhet 2024-03-10) och Svensk Försäkring, Möte med justitieministern om samhällets samlade stöd vid sprängningar (nyhet 2023-05-08).

102 Svensk Försäkrings statistikdatabas, Skadekostnader för överfallsskydd 2024.

103 Se bland annat <https://centrumforamp.se/>.

åter till den rättmätiga ägaren. Det som gör utförselhäleri unikt är att syftet med agerandet måste vara att egendomen ska föras ut ur landet.

Att bekämpa utförselhäleri ingår i Tullverkets huvudsakliga brottsbekämpningsområde. Det innebär att myndighetens uppdrag när det gäller tillgreppsbrott inte längre är lika begränsat som innan reformen. Utförselhäleri utreds dock endast av Polismyndigheten.

Lagändringarna har motiverats med att de dels skapar bättre möjligheter att bekämpa en brottslighet som har vuxit till ett allt allvarligare samhällsproblem, dels torde få en avhållande effekt på de internationella brottsnätverken som ofta reagerar snabbt på ändrade förutsättningar.¹⁰⁴

Hur påverkar ändringarna försäkringsbranschen?

Försäkringsbranschen har länge kämpat för att de brottsbekämpande myndigheterna ska arbeta mer aktivt mot de internationella brottsnätverken då de står för en stor andel av tillgreppsbrottsligheten i Sverige. I och med att utförseln av stöldgods har blivit ett särskilt brott har området fått ny fokus, vilket är viktigt eftersom den här brottsligheten kostar branschen mycket varje år och innebär ett stort lidande för alla som drabbas.

Att ge Tullverket en framträdande roll vid bekämpandet av utförselhäleriet är enligt branschens uppfattning helt avgörande för att komma åt nätverken då Tullverket, till skillnad från Polismyndigheten, ofta är närvarande i gränsområden och enklare kan genomföra kontroller av utgående trafik.¹⁰⁵

Inför genomförande av den nya lagstiftningen har Larmtjänst bidragit med utbildning till Tullverket för att öka kompetensen om olika godstyper, samt om metoder och verktyg som kan användas för att identifiera stöldgods vid ingripanden.

4.2.2 Ökad informationsdelning och samverkan för myndigheter

För att motverka olika former av fusk, överträdelser och brottslig verksamhet måste berörda aktörer dela mer information med varandra. Hos många myndigheter gäller dock – oftast av goda skäl – sekretess för uppgifter om enskilda, vilket utgör ett hinder mot sådant samarbete. Därför har de senaste åren en rad åtgärder vidtagits inom detta område. Exempelvis har en uppgiftsskyldighet införts för ett flertal aktörer, inklusive delar av försäkringsbranschen, i förhållande till brottsbekämpande myndigheter.¹⁰⁶ I oktober 2025 beslutade dessutom riksdagen om en helt ny sekretessbrytande bestämmelse som förbättrar möjligheterna för samtliga myndigheter att dela sekretessbelagda uppgifter om enskilda med varandra. Denna ändring har motiverats med att tidigare sekretessregler har upplevts vara svåra att förstå och använda, och den innebär enligt regeringen ett nödvändigt systemskifte.¹⁰⁷

Parallellt har myndigheternas egen samverkan i större utsträckning kommit att formaliseras. Viktiga insatser görs till exempel i dag inom ramen för den

104 Regeringens proposition (2024/25:129), Skärpta åtgärder mot utförsel av stöldgods.

105 Larmtjänstpodden, avsnitt 89, Vi pratar om tullbefogenhetsutredningen (publicerad 2024-02-13).

106 Riksdagsskrivelse 2024/25:148 och justitieutskottets betänkande 2024/25:JuU9, Ökat informationsflöde till brottsbekämpningen.

107 Regeringens proposition (2024/25:180), Ökat informationsutbyte mellan myndigheter – en ny sekretessbrytande bestämmelse, riksdagsskrivelse 2025/26:24 och konstitutionsutskottets betänkande 2025/26:KU6, Ökat informationsutbyte mellan myndigheter – en ny sekretessbrytande bestämmelse.

permanent myndighetsgemensamma satsningen mot organiserad brottslighet, som verkar genom främst Operativa rådet och Nationella underrättelsecentret. En annan framgångsrik insats, som pågått sedan 2019, är myndighetsinitiativet MUR¹⁰⁸, där 26 myndigheter arbetar tillsammans mot välfärdsbrottslighet.¹⁰⁹

Regeringen beslutade vidare för knappt ett år sedan att inrätta ett finansiellt underrättelsecentrum för att stärka samverkan med privata aktörer i bekämpandet av den kriminella ekonomin. Initialt bygger arbetet på befintlig lagstiftning som redan möjliggör ett informationsutbyte mellan myndigheter och banker. Därför sitter Polismyndigheten, Ekobrottsmyndigheten och Skatteverket nu i en gemensam lokal med representanter från de större bankerna. Det finansiella underrättelsecentret ska vara fullt utbyggt senast år 2027.¹¹⁰

Hur påverkar ändringarna försäkringsbranschen?

Att myndigheterna får utökade möjligheter att samarbeta och motverka brott gynnar även försäkringsbranschen. De som lurar staten genom att exempelvis tillskansa sig felaktiga utbetalningar, begår ofta också försäkringsbedrägerier. Det är således avgörande att dessa individer stoppas. Om Polismyndigheten dessutom får enklare att inhämta information, och med detta kan bedriva ett effektivare förundersökningsarbete, kan det gynna bekämpningen av försäkringsrelaterad brottslighet.

Med ökat fokus på samverkan bland våra myndigheter har det i viss utsträckning blivit lättare för branschen att få tillgång till mer information, och i dag pågår flera aktiva samarbeten med främst Försäkringskassan och Polismyndigheten. Från och med i år deltar branschen även i två nya arbetsgrupper inom ramen för myndighetsinitiativet MUR. Den ena gruppen undersöker orsaker och konsekvenser bakom den stora ökningen av ställda diagnoser kopplade till neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Den andra gruppen ser över möjligheterna till samverkan mellan myndigheter och branschen avseende bolag som används som brottsverktyg. När det gäller just oseriösa företag finns det ofta större möjligheter att dela information då endast personuppgifter som kan knytas till fysiska personer omfattas av dataskyddsregelverket GDPR.

Tillgången till mer information från exempelvis dessa samarbeten har, tillsammans med teknikutvecklingen och förändringarna av GSR, förbättrat branschens kontrollverksamhet genom att data i större utsträckning kan analyseras för att känna igen mönster och hitta brottstrender. Larmtjänst har för detta syfte också anställt en egen analytiker som bland annat bidrar till att identifiera organiserade bedrägeriupplägg som drabbar flera försäkringsföretag.

108 MUR är en förkortning av "Motståndskraft hos utbetalande och rättsvärdande myndigheter mot missbruk och brott i välfärdsystemen".

109 Se bland annat <https://polisen.se/om-polisen/polisens-arbete/organiserad-brottslighet/myndighetsgemensam-satsning-mot-organiserad-brottslighet/> och <https://www.forsakringskassan.se/myndigheter-och-samarbetspartner/samarbeten-och-samarbetspartner/initiativet-mur>.

110 Regeringens pressmeddelande, Regeringen beslutar om inrättande av finansiellt underrättelsecentrum för att motverka kriminell ekonomi (2024-12-20) och Polismyndighetens pressmeddelande, Finansiellt underrättelsecentrum ska bekämpa den kriminella ekonomin (2025-04-01).

4.2.3 Lättare att förverka kriminellas egendom

Sedan november 2024 har de brottsbekämpande myndigheterna ett nytt verktyg, kallat självständigt förverkande, som ger dem möjlighet att beslagta tillgångar från kriminella. Det gäller oavsett om det kan bevisas att ett brott faktiskt har begåtts. Det avgörande är i stället om en individ eller ett företag vid en viss tidpunkt påträffas med egendom som inte står i proportion till legitima förvärvskällor eller övriga förmögenhetsförhållanden. Därutöver har möjligheterna att beslagta pengar utvidgats så att det numera är ett generellt tvångsmedel. Det innebär att till exempel banktillgodohavanden från bedrägerier kan säkras på ett enklare sätt.¹¹¹

Dessa ändringar har gjorts för att strypa den kriminella ekonomin och trycka tillbaka den organiserade brottligheten. Det är en av de större reformerna inom straffrättens område sedan brottsbalken tillkom och den har redan fått genomslag. Ett stort antal ärenden har initierats av främst Polismyndigheten, men även av andra myndigheter. Utöver kontanter har bland annat fordon, fastigheter och lyxprodukter, såsom guld och klockor, beslagtagits. Bara ett år efter att ändringarna trädde i kraft har Polismyndigheten inlett ett hundratal ärenden om självständiga förverkanden och sammantaget uppgår värdet för den beslagtagna egendomen till knappt 96 miljoner kronor.¹¹²

Hur påverkar ändringarna försäkringsbranschen?

Försäkringsbranschen är positiv till att myndigheterna har fått dessa verktyg som ett led i ambitionen att strypa den kriminella ekonomi. Samtidigt medför den nya lagstiftningen vissa risker för försäkringsbranschen.

För det första finns generellt en risk för att egendom som beslagtas så småningom förlust- eller stöldanmäls till försäkringsföretagen, vilket i många fall kan utgöra ett försäkringsbedrägeri. För det andra finns en risk för att egendom som har förlorats eller stulits, och där försäkringsföretagen har övertagit äganderätten, senare beslagtas. Detta är bekymmersamt för branschen, särskilt eftersom det är svårt att få information om att gods har tagits i beslag av våra myndigheter. Med betydligt fler förverkanden förvärras självfallet problematiken ytterligare.

För att möta de utmaningar som finns med det nya regelverket har branschen inlett ett särskilt samarbete med Polismyndigheten och Ekobrottsmyndigheten bestående av både månatliga möten och utbildningsinsatser. Från branschens sida har till exempel kunskap spridits om arbetet med försäkringsrelaterad brottslighet, om hur Larmtjänsts rutin för myndighetsförfrågningar¹¹³ kan användas i detta sammanhang samt om metoder och verktyg för att identifiera gods.

4.2.4 Ny rättspraxis om näringspenningtvätt

Riskerna för att anställda kan göra sig skyldiga till så kallad näringspenningtvätt har börjat få alltmer uppmärksamhet. Det inträffar när någon medverkar till penningtvätt inom ramen för en näringsverksamhet eller i större skala. Personen kan då dömas för näringspenningtvätt, trots att transakt-

111 Regeringens proposition (2023/24:144), En ny förverkandelagstiftning.

112 Regeringens pressmeddelande, Regeringen går vidare med förslag om en ny förverkandelagstiftning (2024-05-24) samt information inhämtad från Polismyndigheten i november 2025 (per 2025-11-08).

113 Det är en rutin som hjälper myndigheter att med korrekt lagstöd begära ut uppgifter från försäkringsföretag på ett enhetligt sätt som är förenligt med dataskyddsregleringen. Rutinen administreras av Larmtjänst.

ionen senare skulle visa sig vara legal. Det viktiga är om han eller hon insåg att det fanns en risk att pengarna kom från brottslig verksamhet men ändå medverkade till åtgärden, det vill säga om personen uppvisade ett klandervärt risktagande.

Under senare år har ny rättspraxis gett viss vägledning kring vad som kan utgöra näringspenningtvätt och hur man bör agera när olika rättsliga åtaganden står mot varandra. Högsta domstolen uttalade i ett avgörande från 2023 att det följer av allmänna rättsprinciper att ingen är förpliktad att fullgöra en prestation om detta samtidigt innebär att han eller hon begår ett brott. Frågan i målet var om två överföringar från ett klientmedelskonto som en advokat, i enlighet med klientens anvisningar, lät utföra utgjorde näringspenningtvätt. Högsta domstolen ansåg att sådant var fallet avseende en av överföringarna.¹¹⁴ Även om domen gällde en advokats agerande kan den uppkomna problematiken aktualiseras i en rad andra situationer.

Hur påverkar den förändrade praxisen försäkringsbranschen?

Oaktat att endast livförsäkringsföretag omfattas av kraven på kundkännedom och övriga delar av penningtvättslagen¹¹⁵ arbetar hela försäkringsbranschen aktivt mot penningtvätt. Det görs av flera skäl, men bland annat med anledning av riskerna kopplade just till näringspenningtvätt.

I februari 2025 kom ett avgörande från Hovrätten över Skåne och Blekinge där ovan nämnda uttalande från Högsta domstolen, prövades i en försäkringskontext. Hovrätten tog ställning till om en utbetalning av begärd ersättning kunde ha samband med penningtvätt och om det kunde medföra skäl att vägra ersättning. Domstolen kom fram till att sådant var fallet, och att försäkringsföretaget därmed inte var skyldigt att betala. I målet, som gällde ersättning för en bil som skadats vid en brand, fanns en rad besvärande omständigheter för försäkringstagaren, såsom att han lämnat knapphändiga uppgifter kring köpet av bilen, att han hade en mycket svag ekonomi och att han tidigare dömts för penningtvättsbrott.¹¹⁶ Utgången innebär att det finns visst stöd att vägra en utbetalning av försäkringsersättning för att undgå risken att begå näringspenningtvätt.

En närliggande problematik som diskuteras i branschen är kopplad till att kontraheringsplikten i försäkringsavtalslagen¹¹⁷ ibland kan utgöra ett hinder för att neka potentiella kunder att teckna en försäkring vid misstänkt penningtvätt. Viss hjälp kring hur försäkringsföretag ska agera finns för dem som omfattas av penningtvättslagen.¹¹⁸ För resten av branschen får vägledning i denna del, likt kring näringspenningtvätt, i stället sökas via domstol.

4.3 Vad saknar vi i den reformanda som pågår?

Försäkringsbranschen stödjer de reformer som nyss beskrivits. Likväl saknas fortfarande några viktiga pusselbitar för att uppnå reformernas uttalade syften eller för att bringa den klarhet som rådande situation kräver.

¹¹⁴ NJA 2023 s. 708.

¹¹⁵ Lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

¹¹⁶ Dom den 24 februari 2025 i mål nr T 1372-24 från Hovrätten över Skåne och Blekinge.

¹¹⁷ SFS 2005:104.

¹¹⁸ Regeringens proposition (2008/09:70), Genomförande av tredje penningtvättsdirektivet, regeringens proposition (2016/17:173), Ytterligare åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och Svenska institutet mot penningtvätt (2022), Vägledning om kundkännedom för försäkringsföretag.

Utförselhäleri måste prioriteras mer

Det är försäkringsbranschens uppfattning att med rätt insatser kan den gränsöverskridande tillgreppsbrottsligheten begränsas och fler brott upptäckas. Därför är branschen positiv till att brottet utförselhäleri nyligen införts.

För att få till en reell förändring måste dock politikerna och de berörda myndigheterna börja prioritera området på allvar. Framför allt behövs fler faktiska ingripanden och ökad närvaro på de platser där gods förs ut ur landet, vilket kräver att Tullverket och Polismyndigheten får de resurser och har den kompetens som krävs för uppgiften.

Hittills har ytterst begränsade resurser lagts på kontroller av gods som förs ut ur landet. För att meningsfulla utförselkontroller ska kunna genomföras måste således betydande satsningar alltså göras. De medel som hittills har skjutits till är inte tillräckliga.¹¹⁹ Dessutom måste myndigheternas samarbete förbättras, särskilt eftersom det endast är Polismyndigheten som utreder brotten. Då mycket fortfarande är oklart återstår att se om den här reformen kommer medföra att de internationella brottsnätverken avhåller sig från att begå brott i Sverige.

Försäkringsbranschen behöver bjudas in till samverkan

Som framgått har försäkringsbranschen täta kontakter med Polismyndigheten och Försäkringskassan, och vi deltar numera i myndighetsinitiativet MUR:s arbete. Trots detta finns alltså behov av ett betydligt större utbyte mellan branschen och offentliga aktörer, inte minst med kommuner och regioner. Exempelvis behövs ytterligare samverkan kopplad till välfärdsbrottslighet, då även de kompletterande kollektivavtalade och privata försäkringar påverkas av den ökade förekomsten av fusk och annat felaktigt utnyttjande av systemen. Ett första steg skulle kunna vara att utöka Försäkringskassans ytterst begränsade informationsgivning i dag till att omfatta fler försäkringsföretag och beslutstyper.

Vidare bör branschen bjudas in till det nya finansiella underrättelsecentret, där banker och myndigheter redan samverkar. Felaktiga försäkringsersättningar är en del av den kriminella ekonomi som centret har i uppdrag att motverka. Branschen har inte enbart information som skulle kunna vara värdefull för övriga aktörer inom samarbetet. Ett deltagande skulle dessutom stärka branschens kontrollverksamhet och därmed förhindra brott.

Sekretesslättnader krävs i förhållande till privata aktörer

Myndigheternas ökade behov av att dela sekretessbelagda uppgifter sinsemellan har motiverat ett stort antal ändringar de senaste åren. Tyvärr har än så länge varken försäkringsbranschens eller andra privata aktörers motsvarande behov av uppgifter från myndigheter beaktats av lagstiftaren eller av de offentliga utredningar som tillsatts.

Trots att information i vissa fall borde kunna delas i större utsträckning än vad som görs i dag, krävs även sekretesslättnader i förhållande till privata aktörer. Ett exempel på hur sekretesshinder ställer till det för branschen är möjligheten att spåra gods hos Polismyndigheten. Branschen har, framför

Utförselhäleri måste prioriteras mer genom fler faktiska ingripanden och ökad närvaro av berörda myndigheter på de platser där gods förs ut ur landet.

Branschen behöver bjudas in till fler samarbeten med offentliga aktörer, inte minst med kommuner och regioner.

Sekretesslättnader krävs i förhållande till privata aktörer, till exempel när det gäller branschens möjligheter att spåra gods hos Polismyndigheten.

¹¹⁹ Jfr Regeringens proposition (2025/26:1), Budgetpropositionen för 2026.

allt på grund av förundersökningssekretess¹²⁰, betydande svårigheter att kontrollera om en påstått förlorad egendom är beslagtagen. En sådan kontroll kan emellertid vara helt avgörande för att utesluta försäkringsbedrägeri vid en förlustanmälan. Det är därför branschens bestämda uppfattning att det borde vara möjligt att få information om Polismyndigheten till exempel har en viss klocka i sin besittning – även under pågående förundersökning eller utredning av annat slag. Delandet av dessa uppgifter kommer inte försvåra arbetet, utan kan i stället bidra till bättre underlag för både Polismyndigheten och branschen.

Fler förtydliganden behövs vid bekämpandet av penningtvätt

Genom ny rättspraxis har det under senare år kommit vissa klarlägganden avseende riskerna att begå näringspenningtvätt och hur försäkringsföretag ska agera när olika rättsliga förpliktelser står mot varandra. Det finns dock alltjämt behov av förtydliganden kring hur företagen bör agera vid misstänkt penningtvätt i förhållande till nya kunder som vill teckna exempelvis en hemförsäkring.

I dag finns endast begränsad vägledning kopplad till utbetalning av ersättningar. Det bör enligt branschens uppfattning i stället tydligare framgå i försäkringsavtalslagen att endast lagliga intressen bör försäkras. Därigenom torde det – vid konkreta penningtvättsmisstankar – skapas en möjlighet att undantagsvis göra avsteg från den kontraheringsplikt som annars gäller för vissa konsumentförsäkringar. Det kan inte vara lagstiftarens uppfattning att försäkringsföretag ska tvingas ingå försäkringsavtal med konsumenter trots misstankar om att det kan röra sig om penningtvättsupplägg.

Lagändringar behövs för att underlätta bekämpningen av penningtvätt. Till exempel bör endast lagliga intressen försäkras.

4.4 Sammanfattande reflektioner

För att våra myndigheter ska kunna bekämpa den brottslighet – som nu drabbar oss alla – mer effektivt måste politikerna se till att tillräckliga resurser ges för uppgiften och att fler aktörer får delta i arbetet. Det behövs inte bara för att förbättra försäkringsbranschens kontrollverksamhet och för att minska den brottslighet som drabbar såväl försäkringstagare som försäkringsföretag, utan ytterst för att förhindra att den organiserade brottsligheten fortsätter att utnyttja delar av vårt samhälle. Även om det är positivt att allt fler nu kraftsamlar för att vända utvecklingen, återstår alltså mycket att göra bland annat i form av förbättrat informationsutbyte mellan offentliga och privata aktörer. I det arbetet kommer försäkringsbranschen fortsatt att vara aktiv.

¹²⁰ Under pågående förundersökning lämnas som regel inte några uppgifter från förundersökningen ut till utomstående. Anledningen är att detta kan skada förundersökningen eller vara till men för den misstänkte eller annan. Detta benämns ofta som förundersökningssekretess.

Svensk Försäkring

Svensk Försäkring Box 24043, Karlavägen 108, 104 50 Stockholm

Tel 08 522 785 00

www.svenskforsakring.se